

ЛІТАРАТУРА Лі МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

№ 56 (1590) Аўторак, 18 ліпеня 1961 года Цана 4 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб пленуме ЦК КП Беларусі

13—14 ліпеня адбыўся VI пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум абмеркаваў наступныя пытанні: 1. Аб скліканні XXV з'езда КП Беларусі. 2. Аб палітычныя работы з прапагандысцкімі кадрамі. 3. Аб мерах па палітычна-меліярацыйных работ і выкарыстання асушаных зямель у калгасіх і саўгасіх рэспублікі. 4. Аб рабоце саўгасу.

З дакладам «Аб палітычныя работы з прапагандысцкімі кадрамі» выступіў сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаўра.

У спрэчках па дакладу выступілі сакратар Гомельскага абкома КПБ І. Я. Палякоў, сакратар Брэсцкага абкома КПБ А. А. Смірноў, сакратар Мінскага гаркома КПБ А. Б. Насіпоўскі, прапагандыст гуртка па вывучэнню гісторыі КПСС дырэктар Магілёўскага клевага завода А. Ф. Лбоў, сакратар Віцебскага абкома КПБ М. І. Пахомоў, кіраўнік універсітэта сельскагаспадарчых ведаў старшыня калгаса «Рэспец» Пружанскага раёна С. С. Тарасенка, сакратар Гродзенскага абкома КПБ І. Ф. Мікуловіч, сакратар ЦК ЛКСМБ Г. М. Жабіцкі, сакратар Кіраўскага РК КПБ Е. П. Несцерава, рэдактар часопіса «Камуніст Беларусі» Я. І. Качан.

З дакладам «Аб мерах па палітычна-меліярацыйных работ і выкарыстання асушаных зямель у калгасіх і саўгасіх рэспублікі» выступіў сакратар ЦК КПБ Ф. А. Сурганю.

У спрэчках па дакладу выступілі старшыня выканкома Мінскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных У. Ф. Міцкевіч, старшыня выканкома Гомельскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных М. А. Кліменка, старшыня калгаса імя Сталіна Бабруйскага раёна Ф. Н. Шаравары, акадэмік Акадэміі навук БССР І. С. Лупініч, старшыня выканкома Брэсцка-

га абласнога Савета дэпутатаў працоўных В. К. Луцкін, дырэктар Навукова-даследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР В. М. Зубец, старшыня выканкома Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных П. А. Лавіцкі, старшыня калгаса імя Леніна Лёгішнскага раёна В. С. Козыр, намеснік міністра сельскай гаспадаркі БССР С. Г. Скарпаню, дырэктар Іванюўскага будаўніча-мантажнага ўпраўлення на меліярацыі Н. К. Паскробка, начальнік Галоўнага ўпраўлення меліярацыі і воднай гаспадаркі пры Саўеце Міністраў БССР П. І. Шчытнік.

З дакладам «Аб рабоце саўгасу» выступіў начальнік Галоўнага ўпраўлення саўгасу пры Саўеце Міністраў БССР П. Ф. Барысёў.

У спрэчках па дакладу выступілі: сакратар Магілёўскага абкома КПБ К. В. Мацкоўскі, сакратар Віцебскага абкома КПБ У. Е. Лабанок, старшыня выканкома Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных І. С. Камановіч, сакратар Мінскага абкома КПБ А. Ю. Данісіевіч, дырэктар саўгаса «Нісімавічы» А. Ф. Штош, сакратар Брэсцкага абкома КПБ І. Д. Багроў, сакратар Гомельскага абкома КПБ А. І. Варанцоў, міністр сельскай гаспадаркі БССР М. М. Луцкіна, сакратар партарганізацыі саўгаса «Пачапоўскі» В. С. Логінаў, старшыня рэспубліканскага аб'яднання «Белсельгастэхнік» Г. А. Філіпаў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў.

На пленуме з прамовай выступіў кандыдат у члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ К. Т. Мазураў.

Па абмеркаваных пытаннях пленум прыняў адпаведныя пастановы.

АБ СКЛІКАННІ XXV З'ЕЗДА КП БЕЛАРУСІ

ПАСТАНОВА VI ПЛЕНУМА ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КП БЕЛАРУСІ, ПРЫНЯТАЯ 14 ЛІПЕНЯ 1961 ГОДА

1. Склікаць XXV з'езд Камуністычнай партыі Беларусі 26 верасня 1961 года.
2. Зацвердзіць наступны парадак дня з'езда:
 - 1) Аб праекце Праграмы КПСС—дакладчык першы сакратар ЦК КПБ т. Мазураў К. Т.
 - 2) Аб праекце Статута КПСС — дакладчык другі сакратар ЦК КПБ т. Сурганю Ф. А.
 - 3) Справаздачны даклад Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі.
 - 4) Справаздачны даклад Рэвізійнай камісіі КП Беларусі.
- 3) Выбары цэнтральных органаў КП Беларусі.
- 3) Устанавіць наступныя нормы прадстаўніцтва на

XXV з'езд КП Беларусі: адзін дэлегат з рашоўчым голасам ад 370 членаў партыі і адзін дэлегат з дарадчым голасам ад 370 кандыдатаў у члены партыі.

4. Дэлегаты на XXV з'езд КП Беларусі выбіраюцца згодна са Статутам партыі закрытым [тайным] галасаваннем на абласных партыйных канферэнцыях.

Камуністы, якія знаходзяцца ў партыйных арганізацыях Саветскай Арміі, пагранічных часцей, унутранай і канвойнай варты, выбіраюцца дэлегатаў на XXV з'езд КП Беларусі разам з астатнімі партыйнымі арганізацыямі на абласных партыйных канферэнцыях.

На палях калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна. Фота Ул. Крука.

«ПЕРШЫ РЭЙС ДА ЗОРАК»

Адбылася прэ'ера новага каліроўкага дакументальнага фільма «Першы рэйс да зорак», прысвечанага найвялікшай падзеі ў гісторыі чалавечства — першаму палёту ў космас Юрыя Гагарына.

Адзін з аўтараў сцэнарыя Я. Рабынкаў, рэжысёры І. Капалін і Б. Багалепаў расказалі, як стваралі гэты хваляючы кінатвор.

У фільме паказана гісторыя засваення касмічнай прасторы савецкімі людзьмі, асобныя эпізоды з біяграфіі піянера космасу, падрыхтоўка карабля «Усход» да палёту, пільная работа многіх калектываў, якія сваімі ведамі і працай ачынілі шлях чалавечства.

Гледачы ўбачылі Юрыя Гагарына ў час намінацыйнага палёту. Гэта найбольш хваляючыя кінакадры.

Кінааповесць заканчваецца нарысаваным першага героя-намантаўта ў Маскве.

Горда і натхніта гучыць словы Мікалая Сяргеевіча Хрушчова: «Усе новыя і новыя савецкія людзі па навідаемых маршрутах паліцыі ў космас, будучы вынаходцы яго, даўдліва і надзейна трымаюць прыроды і ставіць іх на службу чалавечу, яго дабрабыту, на службу міру».

У Мінску і на Міншчыне

Гродзенскі тэатр, які цяпер гастролюе ў Мінску, сумашчае працу на стацыянары з выездамі ў рэжныя цэнтры вобласці.

Пастапоўкі гродзенцаў паглядзеці жыхары Барысава, Маладзечна, Валожына, Івянкі, Вілейкі, Ісавіжы, Берасіно і інш. Тэатр даў дасягчы вялікага спектыкулярнага абслужыўшы імі каля 20 тысяч гледачоў. Паспехам у рэжысёрска-арыстэцкім спектаклі «Без віны вінаваты», «Юнацтва мае», «Чужы дом», «Якарная плошча».

Мастацкае кіраўніцтва тэатра вырашыла арганізаваць творчую сустрэчу свайго калектыва з мінскімі аўтамабілебудавальнікамі. Днямі на спецыяльнай пабудаванай сцэнічнай пляцоўцы гэтага завода адбудзецца канцэрт артыстаў Гродзенскага тэатра, у праграму якога ўвойдуць урывкі і асобныя акты са спектыкулярнага гастрольнага рэпертуару.

ПАД ГУЧНЫМ

ЦЯПЕР ужо цяжка ўспомніць, калі і ў якім магазіне была адкрыта першая выстаўка-продаж тавараў. Трэба думаць, такі стыль праасоўвання тавараў да пакупнікоў меў пэўны поспех. Выстаўкі-продажи пачалі наладжвацца часцей і насцей, уключачы ўсе больш шырокі і разнастайны асартымент.

Зусім нядаўна ў Мінску адкрылася і выстаўка-продаж мэблы. На ёй з дня адкрыцця і да сёння поўна наведвальнікаў.

Гэта заканамерна, Ніколі шчыра ў нас, як і ва ўсёй краіне, не было такога шырокага жыллага будаўніцтва, як за апошнія дзесяцігоддзі.

Адкрылася выстаўка-продаж у адной з залаў мінскага Дома фізкультурнікаў. Адкрылася не на тыдзень, а на два месяцы. Перад адкрыццём завалася рэклама:

«Вы ўбачыце сучасную мэблю апошняга ўзроўня, зробленую ўсімі мэблевымі фабрыкамі і камбінатамі рэспублікі».

«На выстаўцы вы зможце заказаць сабе мэблю па любому ўзору, які вам спадабаецца».

Пры ўваходзе ў залу выстаўкі, над дзверямі — плакат, на якім напісана: «Прыгажосць — у жытці!» Гэта лозунг выстаўкі. Дзвері даволі гучны і шмагавячы. Ці апраўданы ён, аднак?

Адзінак адроз — на выстаўцы сапраўды значны выбар узораў мэблы. Тут можна ўбачыць амаль усё, што трэба, каб абсталяваць кватэру. Такім чынам, вонкава ўсё добра. І ўсё ж наведвальнік, які хацеў набывць пэўнага асаблівага, застаецца незадаволены. Добры настрой, з якім ён пераступіў парог выстаўкі, у яго знікае. Ён адчувае сабе ашуканым. І, пакідаючы выстаўку, ён ужо думае пра яе арганізатараў даляка не тое, што думаў пра іх, калі ішоў сюды.

Вось гэтак усё ж і прымуся, калі мяне ўзяць за пры, выказаць думкі, якія ўзніклі пасля наведвання выстаўкі.

МНОГА ВАДЫ выйшла з таго часу, як наша мэблевая прамысловасць пасля вайны пачала будаваць амаль навалы, набралі тыя зямлі, якімі працуе зараз. Розныя сталіцы перад ёй задачы. У першыя пасляваенныя гады асноўным было — даць населенцтву мэблю як мага хутчэй і як мага больш: проста больш сталю, крэслаў, шафаў, ложкаў. Але так працягвалася нядоўга. Неўзабаве партыя і ўрад

сваімі рашэннямі звярнулі ўвагу на мэблевікаў на неабходнасць, побач з нарошчваннем вытворчасці, карынным чынам палепшыць якасць прадукцыі. Гэта таксама дадо свае вынікі. Гэта таксама пачаў знізіць выглед стала, шафаў, крэслаў вытаску першых пасляваенных гаў з вытаскам апошніх, і кожны ўбачыць велізарную розніцу.

ДЭВІЗАМ

Здавалася б, задача вырашана. Але гэта даляка не так. Пакупнік і сёння шчыра не задаволены прадукцыяй нашай мэблевай прамысловасці і, як мне думецца, незадаволены справядліва. Паўтараю, якасць мэблы стала вышэйшай, але толькі ў параўнанні з той, якую выпускалі раней. Асартымент стаў крыху большым, але толькі ў параўнанні з ранейшым. Але паколькі мы пішам пра сённяшні дзень, а не ўчарашні, то і мерка наша павінна быць сённяшняй.

Час дэкада. Асабліва наш час. Выраслі новыя гарды, а ў старых — новыя раёны. Нябачана ўзняўся дабрабыт народа, яго культура, густ, запатрабаваны. І тое, з чым людзі згадзіліся ў першыя пасляваенныя гады, сёння ўжо не задавальняе. Гэта таксама заканамерна. Вось таму і не можна не выклікаць крытычных адносін асартымент, знешні выглед, якасць той мэблы, якую прапануюць на выстаўцы.

Выстаўка адкрылася ў другой палавіне 1961 года, а выстаўлены там узоры мэблы даўно ўжо надасягнулі ў магазіны, якія прымяшчаліся ўжо, нават абрылі.

Як і на кожнай выстаўцы, тут ляжалі некалькі кніг для водгукаў. Я ўважліва ўсе іх прагледзеў. Запісаў велікае і пераважна большасць іх — папяркі ў адрас мэблевых фабрык. Чаго ўрэшце рэшт хоча пакупнік? Ды не больш таго, што рэкламуецца словамі на ўльтрамодных стэндах выстаўкі:

«У нас вы можаце набывць зручную сучасную мэблю».

Сучасную! Гэта значыць, не ўчарашнюю. Гэта значыць, лёгкую, негрукаткую, прыгожую. Вось чаго хоча пакупнік. А палігладзіце, колькі на выстаўцы ўзору мэблы, якія выглядаюць на зівя архайчна. Усе гэтыя старадаўныя буфеты пад гучнай назвай «сервант», падобныя на слабую мяккія крэслы, агромністыя, пляжкі, як валуны, шафы, назіраючы крэслы і г. д.

Паўтарю ўсім вядомую іспіну — мэблю ў большасці сваёй набываюць для таго, каб карыстацца ёю ў кватэры. Гэта значыць, у жыллі паміжнікамі.

Як вядома, у апошні час будуюцца пераважна малагабарытныя кватэры. Ці не ясна, што планіроўка і памер аднакамернай, двухкамернай і памеры мэблы, патрабуючы новых канструкцыйных форм. Такай мэблы на выстаўцы няма, як і ў магазінах, і нават гэтыя вымушаны купляць тое, што ёсць. І ёсць, абсталяваючы тым, «што ёсць» кватэру, нават павінны шукаць сабе ўтулку ў іншым месцы. Усё плошчу занялі рэчы. Рэчы выжылі гаспадару.

Няўжо нічога не прыдумаю, каб вырашыць і гэтую задачу? Прыдумаю. Аб гэтым таксама напісана на стэндах выстаўкі:

«Заканчэнне на 2-й стар.»

Ю. К. КАРЗО

З ПОГЛЯДАМ У ЗАЎТРА

тант, які дапамагаў яму рытываць лекцыю, сядзеш у зале і, як бальшышчы на футболе, хваляваўся, каб хопць Юры не наблытаў у складаныя разлікі. І вась дакладчык нечакана спыніўся, паглядзеў у залу, дзе сядзеў яго таварыш. А яны яму шыра ўсміхаліся, ківаючы галовамі, нібы падбадзёрвалі: «Давай, Юра, дайвай. Тут усё сваё!»

І Юры адсунуў у бок напісаную лекцыю і, прычына пацёршы рукі, нібы беручыся за станок, пачаў без «шпаргалкі» разказваць. За 12 год работы Юры апрацаваў горы розных марак дэталей. Такарная справа — гэта творчая работа, якая патрабуе дакладных разлікаў, ведання тэхналогіі металу і рэзцы, для якой неабходны і вопыт, і кемліваць. А чаржы! Хіба

яны заўсёды адпавядаюць патрэбнай дэталі? А ці можна гэтую рэч зрабіць лепш, чым у чаржы, і хутчэй, чым прадугледжана тэхнічнымі нормама? А што зрабіць, каб папярэдзіць брак, знізіць сабекошт, скажам, металу?

У цэху доўга не даздалася з расточкай адной складанай дэталі. Токару не давала гэта быту. Пасля дэкладнага вывучэння, ён прапанаваў сваю метал, у выніку чаго выпрацоўка дэталі павялічалася.

Юры Нікіфаравіч расказаў пра свае рацыяналізатарскія прапановы, якія эканомілі матэрыялы, час на апрацоўку, зніжалі сабекошт прадукцыі і павышалі прадукцыйнасць працы.

Калектыву магілёўскага завода «Стромашына» добра ведае свайго лепшага токара Юры Нікіфаравіча Карзо. Пешым, каму дзверы стаяць на дэталі асабістае кляймо і прывольнае званне ўдзячна камуністычнай працы, быў Юры.

Рабочы калектыву ганарыцца сваім наватарам. Неўзабаве камуністы цэха не раз выбіралі яго сваім сакратаром.

— Камуніст, што трэба, — гавораць аб ім беспартыйныя рабочыя. — У такога чалавэка ёсць чаму трэба было, вельмі хімію і розныя станкі. Інжынер-кавалі-

цягам часу майстрам такарнай справы стае.

З такім чалавечкам, як Юры Карзо, любата працаваць. У калектыве адзін без другога не абыйдзецца: і параніць і трэба, і дапамажыць адзін другому, і вопыт перадаць, бо кожны з хваляе, што робіцца ў таварыш, у суседа. Былае, адзін б'еца, б'еца над новай справай, каб як магц лепш зрабіць. А збоку падкажы, і ўсё пайшло як след. Паспрабуй адзін падняць мяшок, хачы б на чатыры пуды. Толькі сіла надарэш і нічога. А таварыш паддасць табе яго на плечы — і панёс.

Неяк Юры ішоў па цэху і заўважыў, як яго таварыш А. Груздоў пацёў над апрацоўкай і духнаўнай зоркай. Прыгледзеўся і ўбачыў, што ён не з таго лаўнае. Яно

то выходзіць, але вельмі марудна, часу багата траціцца. Юры параўнаў яму другі спосаб і як трэба рабіць паказаў. І справа пайшла ў два разы хутчэй.

Аднойчы Юры далі апрацоўваць новую дэталю — дыскавы нос — для машыны, якія робяць шыфэр. Гэта вельмі тонкая дэталю. Было з ёю клопатаў. Узятла токара чыкаваць: ці не можна тут што паправіць. Проста не спіся яму. А тут яшчэ хлопцы пачаўся вышываць. «Гэта табе не апрацоўка штучара. Гэта носіць кабэ пачыне з носам». Жартаваць жартуюць, а дзе з радасцю і дапамогуць. Юры зусім змяніў метал апрацоўкі гэтых дэталей.

Цяпер ужо за змену токара выпрацоўвае іх у чатыры разы больш, а каштоўнасць яны заводу не восьем рублёў, як раней, а два. У гэтым металдзе Юры і парадны таварыш адзін, і клопаты майстра, і дапамога інжынера. Яно, вядома, на тое ён і ўдзярні камуністычнай працы, каб змагацца за новае, перадавое.

Мы сустрацілі з Юрыем Карзо на яго кватэры. Ён многа чаго цікавага расказаў і пра сваё жыццё, пра ўражанні аб Маскоўскім фестывалі моладзі і студэнтаў, удзельнікам якога ён быў.

Сярод кніг мастацкай літаратуры, якіх нямаюць у хане, ё заўважыў шмат падручнікаў. Юры рыхтуецца паступіць на завочнае аддзяленне інстытута.

Я забавіў Грамаў дэлегата Усебеларускага з'езду ўдзячна камуністычнай працы і брашуру з пастапоўкай пленума ВЦСПС, удзельнікам якога быў токар Карзо ад нашай рэспублікі.

Аб тым, што было тады, на пленуме, Юры не думае любіць гаварыць.

— Сядзець у зале, гэта не тое, што стаяць за станком. Калі па шыфэры скажаш, прымяна на душы, што кабэ паважваюць за тваю работу. Людзей паслухаеш. Глядзіць тое-сёе і на аловак вельмі, каб і сабе такое зрабіць. Наогул, рабіць што-небудзь новае, няхай і нескладанае, для мяне не радасць. Бо калі робіш адну і тую ж дэталю месцы, ачухаеш сабе нейкім аўтаматам. Іншая справа, калі атрымоўваеш чаржы на новую дэталю — тут ужо ачухаеш сабе творцам, шукальнікам, даследчыкам. Першае, што прыходзіць у галаву, гэта — а ці не можна зрабіць лепш, чым па паржы? І вельмі часта мы гэтага дамагаемся. Тады праца становіцца радасцю, задавальненнем.

Цяпер завод атрымаў вялікі заказ. Ужо складзена новая брыгада з лепшых спецыялістаў, у якую ўвайшоў і Юры Карзо. Тут прастор думкам, творчым пошукам наватара. Праўда, ёсць і такія, каму і дапамога спатрэбіцца, бо тут усё будзе новае. Вось дзе для ачышчэння лозунга «Навучыцца сам — навучыць другога» поўны прастор. Многія з рабочых ужо хутка выканваюць свае перадавоўныя абавязальнасці. Але ж трэба зрабіць так, каб не толькі ты, а і твой таварыш, і твой цэх, і ўсё завоў дастойна сустраць з'езд роднай партыі. Гэтай думкай жыць цяпер усё калектыву.

Такія ж токары Юры Нікіфаравіч Карзо даюць не толькі пра сабе, але і пра ўсё завоў. Гэта не проста токар, а дэталіст інжынер-канструктар, вынаходца, які ў штотдзёнай сваёй працы шукае новае. І гэта ён робіць не дзеля таго, каб мець нейкую асабістую карысць. Карзо дае пра поспех свайго завоў, свайго дзяржы.

Радасна на сэрцы ад сустрачкі з такімі людзьмі, і мы ад душы жадваем ім вялікіх поспехаў у творчай працы, у іх мастацкім і прыгожым жыцці.

У час летніх гастроль па рэспубліку Беларусі дзяржыў народны аркестр выступіў у Гомелі, Віцебску і Польшу.

На здымку: аркестр выступае перад рабочымі Мазырскага дамабудуўнічага камбіната.

Міхась СКРЫПКА

ТЭАТРУ ПАТРЭБЕН СТАЦЫЯНАР

Рэспубліканскі тэатр лялек добра знаёмы глядачам нашай рэспублікі. Яго спектаклі з поспехам паказваюцца ў раёнах, калгасках саўгасках. І амаль не вельмі яго толькі мінскае. Тэатр лялек увесь час ездзіць па абласных і раёнах, бо ў яго няма свайго памішкання ў Мінску.

Тэатр лялек мае вялікі разнастайны рэпертуар. Есць у ім фантастычныя сучасныя п'есы «Падзеі на Месцы», п'еса-казка, якую з вялікай цікавасцю глядзіць і дзеці і дарослыя — «Нароўна лямпа Аладзіна». Есць п'есы і для самых маленчкіх глядачоў — «Ржыскі малайчына», «Вясёлыя медзведзятны», «Сцяггарачына школа», «Іван-сялянскі сын» і іншыя.

Не ўсе спектаклі вызначаюцца высокім мастацкім узроўнем, але такія як «Падзеі на Месцы», «Іван-сялянскі сын», і асабліва апошні спектакль «Пшчупкаваму загаду», з'яўляюцца спраўдана творчай удачай. Гэтыя п'ескі стаяць на чале тэатра таленавіты і заслужаваюць увагі.

«Па шчупкаваму загаду» — фантастычная казка. Заслона ішч закрыта, а глядач ужо адчувае, што ўбачыць вельмі цікавы спектакль. Шкава зробіцца мастаком Л. Бывавам не толькі дэкарацыі, але і лялькі. Асабліва натуральна выглядаюць Генерал, Цар, царэўна Несмяйна, багяра. Мастак індывідуалізаваў характар кожнай лялькі, надзяліў іх твары і фігуры вельмі яркімі і выразнымі рысамі. І гэта, безумоўна, дапамагло актёрам стварыць запамінальныя вобразы.

Арыгінальны вобраз Ямелі стварыў актёр В. Уласаў. Яго герой вясёлы і добразычлівы хлопчэ. Юныя глядачы з захапленнем сочаць за ім. В. Уласаў у гэтым спектаклі выконвае чатыры ролі, добра спраўляючыся з даволі вялікай нагрузкай. Ён удзюйна пераўвасобіўся. Яго Скімарох не падобна на чужэцкага, Ногіма Ямелю. Тут яму дапамог вынаходны мастак, які стварыў такія разнастайныя лялькі.

Шкава ядзё сваю ляльку ў артыстка А. Іванова. Яе царэўна Не-

смяйна капрызна, самаўлюбёная. На жаль, мастаку не ўдалося зрабіць ляльку больш рухавай. Калі царэўна смехна, глядач не бачыць усмешкі на яе твары, бо твар застаецца нерухомым.

У іншых ролях гэтай нерухомасці ў тварах удалося пабезіць, ад чаго ўнутраны характарыстыка вобразу становіцца больш яркавай. Гэта асабліва адчуваецца ў яльцы Цара. Ён па-спраўданаму жывы і цікавы персанаж. Актёр Л. Пятруша адчувае не толькі знешняе, але і ўнутраны рыс характару Цара. Л. Пятруша, акрамя ўсяго, прафесіянальна драматычны актёр. Ён добра слухае партнёраў, проста, непасрэдна і лагічна паводзіць сябе ў вобразе, каго нельга сказаць аб актёра, які прыйшоў ў тэатр не так даўно.

Глашатай — Я. Рагачоў, мамка — Т. Ключыня і Зайчык — Я. Фёдарав пакуль яшчэ вельмі напружана трымаюць сябе на сцэне і таму не ўвайшлі ў ансамбль спектакля. Гэтым малым актёрам яшчэ шмат трэба працаваць над набываннем асноў майстэрства выканаўцаў.

Спектакль тым не менш праходзіць заледана здзюкуючы майстэрству спрытаннага ржыскёра А. Дзяляцкага, які ўдзюймава і з густам адліваваў усе, самыя маленчкія, на першы погляд, дэталы спектакля. Удалымі атрымаліся масавыя сцэны з багярамі, танец «Ляшчэ» ў першым акце і масавы танец царскіх стражнікаў.

Запамінальную музыку напісаў да спектакля кампазітар І. Кузняцоў. Лрычняя і меладыйная, яна вельмі арганічна ўвайшла ў спектакль і зрабіла яго песенным, музычным і яшчэ больш цікавым.

Поспех гэтай і многіх іншых спектакляў тэатра сведчыць, што ў нас надзяваць любяць мастацтва і яшчэ ў нашай рэспубліцы надзяваць маладымі.

У Эстоніі, Латвіі, на Украіне самадзейныя ляльчаныя мастацтва атрымала шырокае распаўсюджан-

не. На Украіне, напрыклад, адкрыты народныя тэатры лялек.

У нас, на жаль, самадзейных тэатраў лялек яшчэ мала, і працуюць яны слаба. Есць у рэспубліцы, амаль у кожнай вобласці, па некалькі самадзейных калектываў, але ўсе яны ў большасці знаходзяцца пры школах, дамах піянераў, дзівячых дамах. Пры клубках і дамах культуры іх вельмі нямагю. Так у Гомельскай вобласці няма ніводнага тэатра лялек, у Гродзенскай вобласці — адзін, у Мінскай — 14, але ўсе яны пры дзівячых установах.

Самадзейныя калектывы лялек прадастаўляюць самі сабе. Ніхто не накіроўвае іх работы, ніхто не цікавіцца іх рпертуарам, а самае галоўнае, няма ў іх добра падрыхтаваных кіраўнікоў. І ўсе гэта таму, што няма такога цэнтру, дзе самадзейныя калектывы маглі б атрымаць прафесіянальную дапамогу, дзе ім памаглі б і з рпертуарам і з набываннем новых лялек.

Вось такім цэнтрам, на наш погляд, і павінен стаць рэспубліканскі Тэатр лялек. Актёры, ржыскёры, мастакі тэатра здолелі б дапамагчы самадзейным аматарам вопытам сваёй работы, маглі б стаць ініцыятарамі стварэння ў нашай рэспубліцы народных тэатраў лялек. Для гэтага ў нас ёсць усе наставы, бо ёсць шмат аматараў гэтага мастацтва, а яшчэ больш дзцей, якія з вялікай любоўю будуць глядзець самадзейныя спектаклі.

Для таго, каб ляльчаны прафесіянальны калектыв здолелі стаць цэнтрам метадычнай дапамогі па развіццю самадзейнага ляльчанага мастацтва, гэтым калектыву самоу неабходна дапамагчы, адвёсшы для яго ў Мінску спецыяльнае памішканне. Інакш вельмі цяжка будзе нашай самадзейнасці патрабаваць дапамогі ад тэатра, які амаль цылы год на калёсах.

Час ужо беларускім ляльчакам мець свой спецыяльны тэатр.

С. ГУРЧ, ржыскёр.

Надзейныя і служачыя

Днямі рабочыя і служачыя горада Докшыцы сабраліся ў галдзельную залу кінатэатра, каб праслухаць музычную лекцыю канцэрт.

Лектар-музыказнаўца Л. Аўрбач расказаў аб гісторыі развіцця беларускай народнай і прафесіянальнай музыкі, ахарактарызаваў творчасць сучасных беларускіх кампазітараў.

Затым артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі выканалі ўрыўкі з опер, балетных твораў і песні беларускіх кампазітараў.

Е. Эфрон выканал «Музычную табакерку» В. Залатарова і «Фантастычны танец» Я. Глебава. Артыст М. Пшчуркоў выканаў арыю Тараса з оперы «У пушчах Палесся» А. Багатырова, а таксама некалькі лірычных песень Н. Скалоускага і Ул. Алоўнікава. Песні беларускіх кампазітараў выканалі артыстка Я. Цытавава.

У гонар другога Сусветнага кіннафестывалю, што праходзіць зараз у Маскве, публічная бібліятэка Ленінскага раёна сталіцы і кінатэатр «Мір» наладзілі для глядачоў лекцыю-канцэрт на тэму «Музыка савецкага кіно».

Аб значэнні музыкі ў савецкіх кіннафільмах, аб творчасці буйнейшых савецкіх кампазітараў у кіннамаграфіі слухачам расказаў сярдлоўскі музыказнаўца С. Рубін.

Артысты В. Земіраў, Ю. Матраеў, Я. Марозава выканалі песні Д. Шастанова, І. Дунаеўскага, В. Салаўева-Слдога, А. Леліна з музыкі да кіннафільмаў «Сустрачэнні», «Вясёлыя зоркі», «Цыры», «Вясёлыя работы», «Юнацтва свету».

Музычная гутарка мела выключны поспех у слухачоў.

Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета, што гаспадарыць зараз у Туле, наладзіў шырокае афарыянае выступленне для рабочых і служачых Тульскага ружыянага завода.

Славутыя ружыянінскія працы праслухалі на сваёй сцэне оперы «Рыгелета» і «Савіліскі цырульнік», «Нарыяльскі званне», «Цыганскі барон». Для іх быў паказаны танца балет П. Чайкоўскага Лебядзінае возера».

ЖЫЦЦЁ ПАТХНЯЕ

Сёлета дваццаць студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута атрымалі дыпломны мастакоў. Большасць з іх сваё дыпломнае работы прысвяцілі сучаснасці. Жыццё савецкага народа — невычэрпная крыніца тэм, вобразаў і натхнення. Маладыя мастакі педуць працаваць у Брст, Гродна, Палач, Мазыр і іншыя гарады рэспублікі. На здымках — рэпродукцыі лінаграфавор В. Ткачука «На Палессі».

МУЗЫКА ПАРКАУ І ПЛОШЧАУ

Сучасныя духавыя аркестры — гэта мастацка-навуковы калектывы. Мачоны ў сваім складзе групы драмляных і медных духавых інструментаў, ён валодае разнастайнымі тэмбрамі і тэхнічнымі магчымасцямі. Маркуючы на работе выдучны прафесіянальных духавых аркестраў Савецкай Арміі, а таксама лепшых самадзейных калектываў, можна сказаць, што яны зольны аднолькава добра вывучыць і раскрыць мастацкі эмест не толькі шматлікіх маршаў і танцавальных нумараў, але і складаныя па форме і мове творы, напісаныя непасрэдна для духавых інструментаў, а таксама пералажэнні сімфанічнай музыкі, урыўкі з опер, балетаў.

Аркестру штаба БВА довадзіцца часта выступаць у канцэртах перад рабочымі, калгаснікамі і воінамі Савецкай Арміі. Мы выконваем творы Глінкі, Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Бетховена, Ліста, Брамса, Шостакавіча, Хачатуряна, Дунаеўскага і многіх іншых кампазітараў. Цэлы прыём слухачамі выступленняў аркестра прыносіць нам спраўданае творчае задавальненне і кожны раз усё больш пераконае ў тым, што духавая музыка — спраўдана любімы ў народзе від мастацтва.

Нельга не прыгадаць наш канцэрт у канцы чэрвеня на Цэнтральнай плошчы Мінска ў час свята моладзі. Урыўкі з балета «Лебядзінае возера» змяняліся танцамі і песнямі савецкіх кампазітараў. «Танец паўстаўшых баскаў» Асаф'ева чаргавалі са старадаўнім рускім вальсам. Але тут жа мы асабліва востра адчулі недахоп у нашым рпертуары твораў беларускіх кампазітараў. Праба, аркестр з захапленнем выканаў фінал прасяплеты М. Чуркіна, балеры, прыскіяты беларускім меласам, марш Я. Шкоцкага, урыўкі з оперы Ю. Семініна «Калочная ружка». Але гэтага было надзвычай мала для двухгадзішняй канцэртнай праграмы.

Пытанне аб стварэнні беларускіх кампазітараў рпертуару для шматлікіх духавых аркестраў рэспублікі некалькі разоў абмяркоўвалася ў Саюзе кампазітараў, публікаваліся з гэтага поваду і выступленні ў нашым друку. Аднак і да гэтага часу няма адна з беларускіх кампазітараў не напісаў для духавога аркестра спраўданага музыкі.

Напісаныя беларускімі аўтарамі п'есы — шчыры маршаў да Усебеларускага фестывалю моладзі нікі не могуць задаволяць вялікую патрэбу ў рпертуары. Штуршок для напісання твораў духавой музыкі з'явілася б сістэма заказаў асобным аўтарам на канцэртныя творы, якія практыкуецца Міністэрствам культуры БССР.

Некалькі слоў пра тое, як выкарыстоўваюцца духавыя аркестры ў канцэртнай практыцы. У многіх гарадах рэспублікі і ў падкарэньскіх раёнах існуюць духавыя аркестры. Выступленні на адкрытых вялікіх эстрадах і выконваючы лепшыя творы савецкай і класічнай музыкі, яны садзейнічаюць выхаванню музычных густаў.

На жаль, у Мінску духавыя аркестры можна чуць толькі на тан-

цэнальных верандах, ды і то ў апошні час арганізатары танцаў і пагоні за матэрыяльнай выгадай змяняюць духавыя аркестры сумнівальнымі эстрада-джазавымі ансамблямі, якія складаюцца з 5-7 выканаўцаў, і граюць розную музычную макулатуру. Ні ў парку імя Горкага, ні ў парку імя Чалюскаўца нельга ўвечыры па-чуць духавыя аркестры. Не выкарыстоўваюцца яны і ў канцэртах Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Ржыскай, Маскоўскай, Ленінградскай філармоній іладзюкуюч ржыскай выступленні духавых аркестраў, а наша філармонія не прагандае духавую музыку.

Сур'ёзнай увагі заслугоўвае таксама пытанне аб творчым росце самадзейных духавых аркестраў. Тут перш за ўсё варты заважыць правільным падборам, выхаваннем і навучаннем кіраўнікоў. Сярод іх многа нявольных і недастаткова кваліфікаваных людзей. У Мінску і ў абласных цэнтрах, дзе ёсць музычныя аучылішчы, варты было б арганізаваць пастаянную практычную і метадычную дапамогу кіраўнікам самадзейных аркестраў, арганізаваць для іх семінарыя заняткі.

Толькі сумеснымі намаганнямі кампазітараў, педагогаў, дырыжораў і музычнай грамадзянскай можаць атрымаць тое, каб духавыя аркестры рэспублікі сталі важным сродкам музычнага выхавання працоўных.

А. МАЙЗЛЕР, заслужаны артыст БССР, дырыжор духавога аркестра штаба БВА.

ПАД ГУЧНЫМ ДЭВІЗАМ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

мі. Мы наладзілі выпуск даволі прыгожых зручных і таных мяккіх крэслаў (Гомельскі дрэваапрацоўчы камбінат). Мы маглі б іх выпускаць сотні тысяч, але няма нестаче перадоў. Усе гэта разам азначае: мы вельмі ў мюгім залежым ад пастаўшчыкоў. Яны нам часцей зрываюць нармальную работу, чым дапамагаюць яе наладзіць. Самі ж мы, на месцы, так проста ўсё вырашыць не можам. Да гэтага дадало яшчэ некалькі скаргаў. Для вытворчасці нам патрэбна мяздлоўныя клей. Нам даволя кашчюна. У нас вельмі дрэнныя фарбавальнікі. На многіх фабрыках і камбінатах старое абсталяванне. Мала высокакваліфікаваных майстроў-чырвоначэрпачыкоў.

У нас няма пастаў у не верыць таваршаванне з упарадкавання. Такія прычыны спраўдана не могуць не ўплываць на якасць прадукцыі. Але мы маем прана запячатка ў іх: што яны робяць для таго, каб гэтыя прычыны ліквідаваць? Магчыма, ім самім цяжка адказаць на такое пытанне, таму яго трэба адраваць Саўнарсагу, Дзяржплану.

Але вось узнікае яшчэ адно пытанне: чаму няма ў продажы набору мэбл для малагабарытных кватэр, няма секцыянай мэбл, якую можна было б вырабляць з тых матэрыялаў, што нашы фабрыкі і камбінаты маюць. Тут нам аб'ектыўна прычыны не называюць. І там мы дазволім сабе адказаць на гэтае пытанне самі.

Гэта інертнасць, жаданне аддзіць у бок ад новай і таму кляпательнай справы. Выпуск старых узораў ужо даўно наладжаны, тэхналагічны прасцэ вывераны, галдзельны арганізаваны іх аб'екты, план выканавачы і перавыконавачы, і ўсё ў парадку. Занятая выпуска асноўнага узораў, якія з'яўляюцца асноўнага ад стагначэ — тут яшчэ многае не ясна, многае трэба наладжваць нанова. А дзе гарантыя, што галдзельны арганізаваны сустрачунь новы ўзор доабраздзіць? А раптам наладзіцца? Тым больш, такое ўжо здаралася, і неаднойчы. А так, без новага ўзору, лятчы і спакойнай. Скажам прама, што такая рэалізацыя з абмяжованасцю, з нежаданнем рухацца наперад, з пагардлівым стаўленнем да ўзрастаючых запатрабаваньняў пакупнікоў.

Можна, у нашай мэблевай прамысловасці няма энтузіястаў, якія жадуюць стварыць новую мэблю, няма мастакоў, канструктараў, якія зольны знайсці новыя формы мэбл? Есць! Яны працуюць у тым жа памішканні, дзе размешчана ўпарадкаванне. Я іх тут і бачыў. Бачыў альбомы і фотаздымкі новых узораў сучаснай мэбл. Яны прыгожыя па форме, даволі лёгкія і зручныя, можна быць не дарэгой. У практыка-канструктарскім бюро нам далі гэтыя здымкі, яны змяшчаюцца ў газете.

Гэтыя да набору малагабарытнай секцыянай мэбл былі ў свой час прэзентаваны на Усеаюзным конкурсе 1958 г. у Маскве. Былі рэкамендаваны для ўжаранення ў мэблеву прамысловасць Саюза. Як да гэтых новых узораў паставіліся ва ўпарадкаванні? Вельмі проста — пусцілі ў вытворчасць не поўныя комплекты, а толькі часткі. Вось перад намі мэбля для рабочага кутка ў малагабарытнай кватэры (здымак першы). Адна справа, калі б не выпускалі і пра-

давалі палкам, г. зн. увесь набор, другая — калі ў продаж пусцілі адну толькі шафу. А крэслаў увогуле не запустілі ў вытворчасць.

Яшчэ больш выключна паставіліся да набору мэбл для гаспадарчых (здымак другі). Тут проста зрабілі адзін экзэмпляр, паказалі ў свой час на выставцы і пралалі кінастудыі для здымкаў фільма.

Мы запэкаем, што ў гэтых наборах, былі недахопы, сёе-тое ў іх яшчэ трэба было перарабіць, да-ваць, як кажуць, да поўнай кандцыі. Ну што ж, гэта не так ужо і складана. Але ці правільна з-за асобных недаробак закрываць і цэлыя думачы, што ў наборох было? Нам думачы, што ў гэтым выпадку абурдзюленне дапусціла яшчэ малады.

Праекты-канструктарскае бюро пазбавлена элементарных умоў для работы. Мастакі і канструктары вымушаны працаваць у маленчкіх, цесных пакойчыках. У іх няма памяшкання, у якім яны маглі б паглядзець сваю работу ў натуре, маглі б яе вар'іраваць, кампанаваць, знайсці тую патрэбную кампазіцыю, пры якой мэбля, як кажуць, пачынае жыць, ствараць патрэбную ўтульнасць. Адно — намаляваць інтэр'ер на паперы, другое — стварыць яго ў натуре. Ні для кога не сакрэт, што мэбля, самая прыгожая, самая лепшая, калі яна расставлена няправільна, без густу, не радуе чалавека, а перашкаджае, раздражняе.

Праекты-канструктарскае бюро, як паветра, патрэбна сваё эксперыментальнае базэ-фабрыка. Тут яно, ствараючы новыя ўзоры мэбл, маглі б наладзіць і адрэгуляваць найбольш правільныя, дакладны і рэнтабельны тэхналагічны прасцэ вытворчасці гэтага ўзору. Там і фабрыкам масавага выпуску не трэба было б кожны раз нанова адраваць ужо адкрытыя Амерыкі. Такія база маглі б таксама функцыянаваць і як аэтыя заказы.

Мастакі і канструктары мэбл мараш аб тым, каб у горадзе быў адкрыты салон. Іх лёгка зразумець. У такім салоне новыя ўзоры мэбл дэманстраваліся б у тым выглядзе, як былі задуманы мастацкімі і пакупнікі, кожны наведвальнік убачыў бы, як лепш абсталяваць кватэру. Салон стаў бы спецасаблівым прапагандастам добрага густу ў побыце, што вельмі і вельмі важна. Ён узбагаціў бы і мастакоў-канструктараў, бо, апынуўшыся сярод спажычоў, яны лепш уведлі б іх жаданні, іх запатрабаванні, іх густ, такія ўзасувалі прынесла б узаемную карысць. Такія салоны даўно ўжо адкрыты ў Маскве і Ленінградзе, ва ўсіх сталіцах прыбалтыйскіх рэспублік. Прычым, у гэтых гарадах паралельна існуюць і аэтыя заказы. Толькі ў Мінску пакуль няма ні таго, ні другога.

Гэта, на нашу думку, другая прычына, якая перашкаджае далейшаму развіццю мэблевай прамысловасці ў рэспубліцы, не дае

ей магчымаці пераклачыцца на выраб сучаснай мэбл.

Трэцяя прычына — галдзельная мэбля, продаж яе на сельскія тэрыторыі.

Мэбля ў нас прадаваць не ўмеюць. Зыходзячы, мабчы, з таго, што яна ў нас яшчэ ў нейкай ступені дэфіцытная, галдзельны арганізаваны нічога не робяць, каб продаж палепшыць. У нас вельмі мала мэблевых магазінаў. Тыя, што ёсць, анік да тагога продажу не прыстасаваны. Гэта ж не сакрэт, што мэбля прадаецца часам на вуліцы, пад дажджом і снегам, пад спякотным сонцам. Пакупнікі, набываючы шафу ці стол, канану і б'юфет, часта куляць ката ў мішку. Ён не можа як след разгледзець, што купіць, не мае магчымасці параўнаць рчы, якую купіць, з іншымі дэталімі сваёй абстаноўкі. Ён не ведае — правэрае тое, што ён купіць у магазіне, ці не. Толькі дома, паставіўшы пакупку на месца, ён бачыць — у шафе не значыцца а дзверцы, каб распусціць стол, трэба кліцьці суседзю, бо адзін ён гэтага не зробіць, у тлумо падрапапа шко і г. д.

Вельмі дрэнна зуховачыцца мэбля на складах, кожны больш правільна было б сказаць, што яна ніяк не зуховачыцца, бо складскіх памішканняў у галдзельных арганізаваных і галдзельных арганізаваных няма. Фабрыка здае мэбля чыгуначу. На гэтым не функцыянаваць. Чыгуначка дастаець мэбля адразу і адкавае толькі за тое, каб не было пашкоджаньняў. Выгружаюць яе з вагонаў, яна таксама больш ні за што не адкавае. У любое надвор'е мэбля развозыць па магазінах, там яе літаральна сцісваюць, часцей за ўсё не правільна, прадаюць. Выходзіць, што адкавае за ўсё пакупнік. Вось і хочацца заступіцца за гэтыя пакупнікі. Прыходзячы ў магазін, ён ператраваецца ў нейкага прасячэя, ён падобны да беднага плямечніка, які прыйшоў да багатага дзядзькі. Гавораць з ім, не падмаючы вачэй. На ўсё яго пытанні адкаваюць на дзіва лаякачына: «Няма», «Не будзе», «Не ведаем», «Бач, чаго вы захацелі», «Не падбаеацца, не бярэце» і г. д.

У магазінах няма супрацоўніка, які памог бы пакупніку выбраць рчы, якая больш пасвада б да тую мэбл, што ў яго ўжо ёсць. Няма рабочага, які на ходу паправіў бы заўважаны пры пакупцы дэфект. Няма арганізаванай дастакі мэбл па адрасу. Тым ж грукічкі, якія працуюць пры магазіне, б'юрычэ за дастакі мэбл дадому, колкімі іх зажадаеца. Не хочам — не трэба, твая пакупка застаецца на вуліцы.

Нам думачы, — спосаб продажа мэбл непасрэдна з магазіна ўставаў. Трэба стварыць аэтыя, у якім пакупнік выбірае па выставленым тым узорах рчы, якія гэта будзе стол, каяна і ішч гарнітур, плашчэ грошы і спакойна

Ідзе дадому. Аэтыя за пэўную плату само ўсё даставіць па адрасу.

НАШУ РАЗМОВУ пра мэблю мы пачалі з выставкі. Вернемся туды, каб там і скончыць.

Мы не сумняваемся ў тым, што арганізатары выставкі мелі намер, зрабіць добрую справу. Але ад намеру да яго здзяйснення даволі складаны шлях. Відаць, да таго, як выстаўку адкрылі, варты было вызначыць не мзту. Калі гэта мелі зрабіць агляд дасягненняў нашай мэблевай прамысловасці за апошнія гады, дык арганізатары яна пралічыліся. Вышэй мы ўжо адзначалі — чаму. Калі гэта выстаўка-продаж, то яе трэба было арганізаваць так, каб кожны наведвальнік, які прыйшоў купіць, што яму трэба, мог гэта зрабіць. На выставцы гэтага таксама няма. Так, найбольш ходкі ўзоры былі расправдаваны ў першыя дні, а на наступныя — пакупніку адкаваць загадаў падрыхтаваць:

— Продаж часова спынены. Тое самае атрымалася і з аб'ячэннем «У нас вы можаце заказаць».

— Прыём заказаў часова спынены.

Выстаўка вельмі дрэнна аформленая. Мы ўжо гаварылі пра аб'ячэнні на стэндах і яны выконваліся мала. Мала кампанаваных інтэр'ераў. Выстаўленыя ўзоры цяжка было б сказаць, іх уся выстаўка увогуле больш ігнадае склад.

Выстаўка — гэта паказ дасягненняў у той ці іншай галіне працы, творчасці, вытворчасці. На ёй заўсёды хочацца бачыць нешта тако, чаго не сустракаў раней. Мы ідзем на выставку з прыўзнятым настроем і даведваемся там шмат цікавага, пакідаем яе ў сцяпым настроі. Такого адчування на выставцы мэбл мы не мелі.

Мэбля — гэта не проста стол, шафа, крэсла. Гэта не проста тавар, не проста выраб прамысловасці. Гэта больш! Гэта тое, што можа быць найбольшым эстэтычным выхаваннем. Фармаванню добрага густу ў першага свайго кроку чалавек бачыць мэблю. Яна яго спадарожнік на ўсё жыццё. І калі мы хочам змагацца за ўсебагатае выхаванне, культурнага грамадзяніна, мы не маем права скідаць за рахунок нічога, што можа быць дзённым сродкам у гэтым напрамку.

Зусім нядаўна працоўныя Масквы ўступілі ў барацьбу за якасць прадукцыі пад дэвізам: «Савецкае — значыць выдатнае». Добра было б, калі б беларускія мэблевыя падхалпілі гэты дэвіз і ўжо ў бліжэйшы час парадвала спажычю высокай якасцю сваёй прадукцыі ў самым лепшым і любім сэнсе гэтага слова. Добра было б, каб і галдзельны арганізаваны перагледзючы свой стыль работы, дапамаглі мэблевай прамысловасці дэламі ў гэтай барацьбе вялікіх поспехаў.

Ад гэтага выграюць усе і перш наперш пакупнік — наш савецкі чалавек.

Аркадзь МАУЗОН.

4

1961

Як вядома, часопіс «Нёмана» выдасца на рускай мове. Выходзіць ён 6 разоў на год. У ім друкаваць творы рускіх літаратараў і беларускіх пісьмэннікаў. Значыць часопіс сваіх чытачоў і з твораў беларускіх пісьмэннікаў, апраўжана іх у перакладах.

Чытачу распаўсюд добра вядомы творы такіх пісьмэннікаў, як А. Міронаў, М. Гаруль, П. Валкадаў, Н. Кісліч, У. Варно, Б. Бур'ян, П. Васілеўскі, В. Тарас, Г. Папоў, П. Шасцерыню, М. Навасілава, І. Клімашу, Д. Сімановіч. Большасць гэтых літаратараў пачыналі сваю творчую дзейнасць на старонках «Нёмана». Не парываюць ніяк сувязь са сваім часопісам і цяпер. Чытач сістэматычна бачыць іх творы на старонках «Нёмана».

Рэдакцыя і рэдакцыя часопіса шмат увагі аддае выхаванню літаратурнай моладзі. Літаратурнае ўжыванне імяў і аўтарства новае імя, яшчэ не вядомае чытачу. Толькі за апошні год паўтара дзесяціліц «Нёмана» прэзентаваў нам такіх аўтараў, якіх мы не ведалі. Гэта былі: «Мішча» — мастацтва Н. Галуза (рэдакцыя з апавесці «Над намі навальніцы»), кінарэжысёр-дакументаліст С. Прохін (апаўданае «Джугары»), журналіст А. Савельіч (апаўданае «Спадарожнік»), А. Салаўкоў (апаўданае «Дарога да дому»), паэтыка і мастацтва А. Цімоў, Ю. Лавроў, Ю. Лавроў і Н. Шарылаў, мінскі студэнт І. Ласноў і іншыя. Каля 20 новых імен было прэзентавана за гэты час нашаму чытачу.

Вядома, творы гэтых таварышаў не вызначаюцца нібы вельмі высокімі мастацкімі якасцямі. Магчыма, не ўсе з іх стануць прафесійна-літаратурнымі. Але ёсць сярод іх і такіх, пра якіх ужо сёння можна гаварыць як аб людзях з бясспрэчным літаратурным здольствам. Нас у гэтым часопісе вельмі аздаваў мастацкі мастацтва М. Шумаў. Яго першая апавесць «Мішча і кічка», надрукаваная летас, сведчыць аб тым, што ў літаратуры ідзе талентавіты пісьменнік са сваёй асаблівай і вельмі крэатыўнай, што гэта апавесць, якая была вельмі прыкільна суб'ектыўна, засталася па-за ўвагай нашай літаратурнай крытыкі. Дарэчы, трэба сказаць, што на старонках «Нёмана» пераважна выданыя навука і праца, а не творы, якія з'яўляюцца пераважна творчымі пачынаюцца літаратура, асабліва гэта тычыцца малой формы — апаўданае або вершы.

Летас са сваім першым апаўданаем выступіў у «Нёмана» С. Прохін. Цяпер дзюраў зраў і рэдакцыя апавесць аб месцы мастака ў нашым грамадстве.

За гэты час рускі чытач пазнаёміўся на старонках «Нёмана» з новымі творами многіх беларускіх пісьмэннікаў — П. Броўкі, П. Пашчаніна, І. Шаўрана, А. Валюжына, А. Валюжына, М. Кірэя, П. Пестрава, У. Дубоўкі, У. Шаўраў, М. Дуплякова, С. Трахавіцкага, А. Рыльня, І. Науменкі. Перасякаўца на рускую мову робіцца ў большасці выдатнае мясцовае літаратура.

Вярнуць увагу ў нашым часопісе танкама і пісьменнікі Масквы і Ленінграда.

Змест часопіса не вызначаецца вядома, творами прозы і паэзіі. Мы сістэматычна, з нумараў у нумар, адводзім даволі значны месца танкама і апаўданаем жанру, які нарыс. Герой гэтай апаўданае часопіса — нашы сучаснікі, тыя, чыяі рукамі ўзводзіцца светлая будучыня чалавечства — намінуць. Гэтым жанру мы і надалей будзем аддаваць вялікую увагу.

Адзіны «Знак», дзёнінкі, дакументы» значыць чытача з гераічным мінулым нашай рэспублікі, са старонкамі баювай славы беларускага народа ў гады рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Не выпадае з таго жанру апроку і тэмы мастацтва. Мы рэгулярна выступаем з матэрыяламі аб рабоце нашых тэатраў, не праходзім міма работ мастакоў, скульптараў, змяшчам творчыя партрэты дзеячоў культуры.

З нумараў у нумар змяшчаецца ў часопісе літаратурная крытыка. Толькі за апошні час разгледзіліся праблемы беларускай драматургіі, ваянай літаратуры, літаратуры для дзяцей і юнацтва, апаўданае Н. Навасілава, П. Пестрава, У. Дубоўкі, У. Шаўраў, М. Дуплякова, С. Трахавіцкага, А. Рыльня, І. Науменкі. Перасякаўца на рускую мову робіцца ў большасці выдатнае мясцовае літаратура.

Вярнуць увагу ў нашым часопісе танкама і пісьменнікі Масквы і Ленінграда.

Змест часопіса не вызначаецца вядома, творами прозы і паэзіі. Мы сістэматычна, з нумараў у нумар, адводзім даволі значны месца танкама і апаўданаем жанру, які нарыс. Герой гэтай апаўданае часопіса — нашы сучаснікі, тыя, чыяі рукамі ўзводзіцца светлая будучыня чалавечства — намінуць. Гэтым жанру мы і надалей будзем аддаваць вялікую увагу.

Адзіны «Знак», дзёнінкі, дакументы» значыць чытача з гераічным мінулым нашай рэспублікі, са старонкамі баювай славы беларускага народа ў гады рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Не выпадае з таго жанру апроку і тэмы мастацтва. Мы рэгулярна выступаем з матэрыяламі аб рабоце нашых тэатраў, не праходзім міма работ мастакоў, скульптараў, змяшчам творчыя партрэты дзеячоў культуры.

З нумараў у нумар змяшчаецца ў часопісе літаратурная крытыка. Толькі за апошні час разгледзіліся праблемы беларускай драматургіі, ваянай літаратуры, літаратуры для дзяцей і юнацтва, апаўданае Н. Навасілава, П. Пестрава, У. Дубоўкі, У. Шаўраў, М. Дуплякова, С. Трахавіцкага, А. Рыльня, І. Науменкі. Перасякаўца на рускую мову робіцца ў большасці выдатнае мясцовае літаратура.

Г. БЕРНАСЕВІЧ

І ПРЫЙШЛА У ШКОЛУ ВЯСНА

У вільготных градках ужо цягнуцца да сонца зялёныя парасткі ранішняй капусты. Варвара Сцяпанюна, з запячанымі рукамі, жмурыць свае зеленаватыя вочы і, усміхаючыся, гаворыць:

— З гэтым агародам веча адно смешна.

«Сфартаграфаваны бы яе так», думае Ліля, глядзячы на трэшкі загарады твар і белыя ва ўсмішчы зубы.

— Як вы толькі паспяваеце, — здзіўлена гаворыць Ліля, — бо ў вас жа дома такама агарод і двое дзяцей?

— А я і сама не ведаю, — весела адказвае Варвара Сцяпанюна, і, махнуўшы рукой, ужо бліжэй прапалюе салджаныя яблыкі.

— Да Лілі падыходзіць Міколка Саўчук і, паглядзеўшы па баках, таямніча гаворыць:

— Людзіла Сіргееўна, мы там у кінале кола знайшлі. Вядзіце! Калі прыгледзіць, першыя месца ў школе па металюму возьмем.

— Добра, — гаворыць Ліля, — пасля ўрокаў паглядзім.

— Кола справажыма, павольна, ідзе да хлапчучкоў і, часта размахваючы рукамі, нешта ім гаворыць. «Арадузі дзіма, ваяка», — усміхаючыся думае Ліля.

Пасля ўрокаў, калі ўсе размыло, Ліля ідуць глядзець знаходку. Міколка, забяўшыся на сваю спавананасць, бяжыць наперад. Нахіліўшыся, ён раскідвае галінкі і сухую траву, і Ліля бачыць два вялікія чыгунныя колы, зяржавыя і старыя. Бядзі, яны ляжаць тут яшчэ з вайны і зарэз нават няклякі вызначыць; ад танкама яны ад трактара ці ад іншай якой машыны. Яны ўраўнілі ў зямлю, праз якую прабіваюцца белыя парасткі маладой травы. І Лілі раптам здаецца, што гэта не колы, а чыгунныя шчы.

— Дзеці, — усхвалявана гаворыць яна, — калі іх асясоў перанесці ў школу і паставіць з аб'ектаў бакоў ганка? А? Як вы думаеце?

— Яна глядзіць на вучняў. Яны дапытліва глядзяць на настаўніцу, відаць, няясна ўяўляючы, што яна прапановае. У вачах Міколкі Саўчука дрэнна схаваная нецярплівасць. І раптам, уявіўшыся, ушаркі да цёмнай палоскі лесу. Зялёныя руць чаргуцца са стужкамі узаранай зямлі. Натужна гудуць трактары. Вакол школы прыстэжаны хусткі дзяцінчак, чуюцца радасныя галасы хлапчучкоў.

Звіняць рыдлёўкі, лейкі — і ўсё гэта, калі прыслухацца, зліваецца ў адну сумную мелодыю.

Ліля стаіць прыслухоўваючыся, і лёгкі ветрык з паўднёва донясці да яе пах нагрэтай сонцам зямлі.

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ «ВЕЦЕР З ПАЛЕЎ»

Вясновае сонца заглядае ў акно. У Лілі ўрок у шостым «Б» класе. Паглядаючы ў бок рослага Сцяпана Жолуду, якому не сядацца на месцы, яна тлумачыць:

— Дзеяслоў, дзень, мае тры лады: аб'ектны, запячаны, які выказвае агарод або прасоў, і ўмоўны. Сёння мы і разгледзім, як утвараецца ўмоўны лад.

— Пад канец ўрока яна пачынае аптываць вучняў, стараючыся замацаваць пройзены матэрыял. З алжаў відаць, што дзеці не зразумелі. Нават самая маленькая ў класе Каця Іванова ўпаўнёна адказавае:

— Каб утварыць умоўны лад, да дзеяслова трэба дадаць заці «бы».

— Добра, Каця, сядай, — гаворыць Ліля. — Жолуд, прывядзі прыклад.

Жолуд паспяшна ўскоквае і непаразумна глядзіць на настаўніцу.

— Прывядзі прыклад дзеяслова ўмоўнага ладу, — паўтарае Ліля.

Вышпаваючы шыю, Жолуд прыслухоўваецца да ціхага шэпту, што ідзе з задніх парты, потым гаворыць:

— Эх, кабы на цветы да не морозы...

— Ну, і што? Дзе тут умоўны лад?

Жолуд маўчыць.

— Што трэба дадаць да дзеяслова, каб утварыць умоўны лад? — цярдліва дапытваецца Ліля.

Жолуд натужня моршчыць лоб і раптам уздавана даае:

— ...и зимой бы цветы расцветали...

Клас дружна рагоца. Жолуд спалохана моргае і стараючыся паправіцца, хутка паўтарае:

— Эх, кабы на цветы да не морозы, и зимой бы цветы расцветали...

Ліля з дакорам ківае галавой.

— Ох, Сцяпан, Сцяпан! Бачыш, усё-такі ўябе добра памыць. Мы гэты верш даўно вучылі, а ты яго і зарэз помніш. Дзе толькі гэта нам сёння не трэба! А ты ж мог бы вучыцца...

— Ды што там, — збянтэжана гаворыць Жолуд, — усё робіцца на другі год застанася. А з новага я ведаеце, як вазьмуць! — запэўняе ён. — Толькі вазьміце ў свой клас, Людзіла Сіргееўна...

У майм класе табе спуска не дадуць, — гаворыць настаўніца, глядзячы ў акно, дзе не пакідаюць займаюцца фізкультурай.

Фізіку паказвае ім новыя практыкаванні на турніку, і Ліля сама сабе адзначае, што ён прытыкнуў і дужы. Паглядзеўшы б на яго зарэз Дуся...

На перапынку, не зайшоўшы ў настаўніцкую, яна выходзіць на ганак.

Неба вясновае, яснае, развінулася ўшаркі да цёмнай палоскі лесу. Зялёныя руць чаргуцца са стужкамі узаранай зямлі. Натужна гудуць трактары. Вакол школы прыстэжаны хусткі дзяцінчак, чуюцца радасныя галасы хлапчучкоў.

Звіняць рыдлёўкі, лейкі — і ўсё гэта, калі прыслухацца, зліваецца ў адну сумную мелодыю.

Ліля стаіць прыслухоўваючыся, і лёгкі ветрык з паўднёва донясці да яе пах нагрэтай сонцам зямлі.

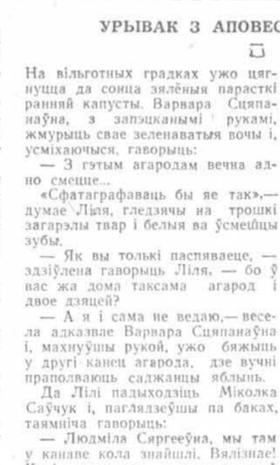
Хаваячы ўсмішку, Ліля ківае галавой, і Сцяпан зноў барэцца за кола. Міколка камандуе:

— А ну, Сцяпан, павярні крыху, яшчэ... Вось так!

Сцяпан паслухмяна выконвае ўсё, што яго гавораць.

«Бах, стараяца!» — задаволена адзначае Ліля.

Праз некалькі дзён дзеці астаюцца пасти ўрокаў, каб завяр-

Малюнок М. Бельскага да апавесці «Вецер з паўднёва»

Лена Краўчук. — Кола, вядома, а не кветкі, — тлумачыць яна.

Дзеці ажыццэна абмяркоўваюць новую ідэю, а Ліля, глядзячы на іх, радасна ўсміхаецца. Некалькі дзён уся клас ходзіць з выгатам змяшчаючы. На перапынках дзеці таямніча перагаворваюцца паміж сабой, а Міколка Саўчук, захоплены новай ідэяй, дакладвае:

— Фарбу дасталі. Людзіла Сіргееўна, белую. Толькі пазірэць няма...

Ліля абнае дастаць. Толькі дзе іх узавіць? У Варвары Сцяпанюны ёсць яна з дзецьмі фарбу і надпісае фанеркі для школьнага агараду! Але ж яна абавязкова пачкавіцца, навошта спартэроўка пазірэць Лілі. А Ліля не хоча раскрываць сакрэт раней часу: раптам нічога не выйдзе з іх задумай.

«Лепш вазьму ў Сцяпанюна», — вырашае яна.

Колы ўжо выцігнулі з канавы, ачынілі ад зямлі, і яны цяпер ляжаць недалёка ад школы, у вачах прыкрытых леташнім лісцем. Кожны дзень пасля ўрокаў дзеці коранюцца вакол іх, стараючыся сцерці ірку.

Сярод яе маленькіх рушчыц пачынаюцца маляваць доўга фігура Сцяпана Жолуду.

Ліля здзіўлена: «Трэба ж, пераўжо ўжо сабе з шостага ў пятую... Калі яна падыходзіць да вучняў, Жолуд хутка падмаецца і, апустышы вочы, моўчкі мяташыць брудныя пальцамі гузік на піжаку.

Міколка Саўчук паспяшна гаворыць:

— Сцяпан нам дапамагае, а та яны... цяжкія, гэтыя колы.

У сярэдзіне пасадзіць кветкі... — падхольвае Ніна Аляксандраўна.

— І пафарбаваць, — заклучае

Лена Краўчук. — Кола, вядома, а не кветкі, — тлумачыць яна.

Дзеці ажыццэна абмяркоўваюць новую ідэю, а Ліля, глядзячы на іх, радасна ўсміхаецца. Некалькі дзён уся клас ходзіць з выгатам змяшчаючы. На перапынках дзеці таямніча перагаворваюцца паміж сабой, а Міколка Саўчук, захоплены новай ідэяй, дакладвае:

— Фарбу дасталі. Людзіла Сіргееўна, белую. Толькі пазірэць няма...

Ліля абнае дастаць. Толькі дзе іх узавіць? У Варвары Сцяпанюны ёсць яна з дзецьмі фарбу і надпісае фанеркі для школьнага агараду! Але ж яна абавязкова пачкавіцца, навошта спартэроўка пазірэць Лілі. А Ліля не хоча раскрываць сакрэт раней часу: раптам нічога не выйдзе з іх задумай.

«Лепш вазьму ў Сцяпанюна», — вырашае яна.

Колы ўжо выцігнулі з канавы, ачынілі ад зямлі, і яны цяпер ляжаць недалёка ад школы, у вачах прыкрытых леташнім лісцем. Кожны дзень пасля ўрокаў дзеці коранюцца вакол іх, стараючыся сцерці ірку.

Сярод яе маленькіх рушчыц пачынаюцца маляваць доўга фігура Сцяпана Жолуду.

Ліля здзіўлена: «Трэба ж, пераўжо ўжо сабе з шостага ў пятую... Калі яна падыходзіць да вучняў, Жолуд хутка падмаецца і, апустышы вочы, моўчкі мяташыць брудныя пальцамі гузік на піжаку.

Міколка Саўчук паспяшна гаворыць:

— Сцяпан нам дапамагае, а та яны... цяжкія, гэтыя колы.

Першае ЗАДАННІЕ

Начнуць цішыню раптам скалачуць вельмі моцны выбух. Усе ўскочылі...

Языкi полымя ад кастроў асыялялі ўсхваляваныя твары баяшч і камандзіраў. Усе глядзелі ў бок чыгункі, дзе Пётр Сакалоў і яго таварышы ўзвалі мост.

— Та-а-а! Вось гэта дык выбух! Малайшы хлопці! — чуліся радасныя галасы.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

М. БРАТУШКА

Начнуць цішыню раптам скалачуць вельмі моцны выбух. Усе ўскочылі...

Языкi полымя ад кастроў асыялялі ўсхваляваныя твары баяшч і камандзіраў. Усе глядзелі ў бок чыгункі, дзе Пётр Сакалоў і яго таварышы ўзвалі мост.

— Та-а-а! Вось гэта дык выбух! Малайшы хлопці! — чуліся радасныя галасы.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

А. ІГНАЦЕНКА

РОДНИК

На нашай уліцэ, у класе развесці, ках шатэр, з хрустальным звонам ключ студэнты бегіт, рэшителі і скор. А от него рудей прыворный кудельно выета голубой, спешит он к заводу озёрной, чтоб сыгнать там с большой водой. Чтой там, через окно плотины равнуется с ревом в дальний путь, и в руслу рек, средь вод глубинных голубойной своей блеснует. Но не беспечно поскитается, а пороботает, пользу латы: турбинами электростанций заколотать, загрохотать...

Ф. ЯКОМАУ

Жылі-былі двое малых. Адаін быў зялёны з белым пазуем у кравінікі — і звалі яго Квэк. Другі быў з залатымі валасамі і блакітнымі вачыма — і звалі яго Андрэйкам.

Вось і ўсё, чым адрозніваліся малыя адзін ад другога. А ў востаннім ім былі вельмі падобныя.

Калі Андрэйка працаваў руку да грубі і яму казалі: «Гэта пазірэць!» — ён усё роўна цягнуўся да агню і... аблякаўся.

Калі мама не пунчала Квэка гуляць, ён уцякаў і...

Пра гэта ўласна і будзе ўвесь расказ.

...Андрэйка і Квэк пазнаёміліся ўлетку. У маленькай зарослай сажалцы.

— Прывітанне, жабянятка! — сказаў Андрэйка. — Давай знаёміцца! Мярэ зваўць Андрэй. А цябе як? Чаму ж ты маўчыш? А-а, я ведаю! Табе мама не дазволіла тут купацца, і ты баішся, што яна пачуе твой голас і забярэ цябе дадому! А я — не баюся! У мяне — дзядуля!

Квэк сядзеў на бліскучым гар-

жэлку. Ярка святліла сонца, і яны падылі гуляць.

Дзядуля паказваў Андрэю сякалі на сьнезе.

Андрэйка пачаў зайчыць. А гэты акуратыны панжубок — след ліса... Ліля, як сапраўдны палювнік, ішоў асцярожна і пільна глядзюць навакол. І калі праходзілі паўз сажалку, ён заўважыў незвычайны прыгожы след. Як карункі. І кругамі, кругамі... А перадыма нешта чарчела. Ён падышоў бліжэй і ўбачыў Квэка.

Жабянка зусім замерзла — ледзёва варушыла лопкамі...

— Дзядуля! — заплаквала Андрэйка. — Гэта маё знаёмае жабянятка! Гэта Квэк!

Квэк пачуў, што яго кічка хлопчык і паварушыўся. Ён хацеў сказаць: «Прывітанне, Андрэйка!» Вось мы і сустрэліся...

Але нічога не сказаў, бо вельмі ўжо заміраў. Так заміраў, што калі да яго падышоў Андрэйкаў дзядуля, Квэк не здолеў уцячы.

А прымаксі, ён добра зрабіў, што не ўцік: у дзядульчых далонях — цэлыя «кікі» ён шчасліва чытаў, гэты Андрэйка — ён можа збегчы гэтаму ў дзядульчых далонях... — уздыгнуў Квэк і перасправаў падскочыць.

Вось тады дзядуля і сямандаваў унутры:

— Неудакіда рыхтыў выратавальную экспедыцыю! Выйшлі вертагэты да таго месца, дзе ў сьнезе чарнее пляма! Прабывай палонку!

Андрэйка палкай прамаўляў лёд ля краю сажалкі, і яны адпусцілі жабянятка дамоў...

А ўвечары, калі ў печы па паленых дроў скакаў вясёлы рыжы агонь, дзядуля расказваў Андрэю, чаму заміраў Квэк.

— Вось што значыць самому прывярціць, ці пачаць агонь... — скончыў дзядуля свой расказ. — А цяпер табе пра спаць, — даваў ён, але ўбачыў Андрэйкавы сумныя вочы, усміхнуўся і сказаў: — Вы яшчэ сустрэнецеся. Улетку, калі белгаловыя, у жоўтых цубеяках рамонкі будучы глядзюць у сажалку, яны, вядома, убачаць там і Квэка. Але пакуль вы будзеце сустракацца толькі ў сне, бо зіма снежная, марозная, доўгая-доўгая...

Пераклад з рускай мовы.

КАЗКА

Жылі-былі двое малых. Адаін быў зялёны з белым пазуем у кравінікі — і звалі яго Квэк. Другі быў з залатымі валасамі і блакітнымі вачыма — і звалі яго Андрэйкам.

Вось і ўсё, чым адрозніваліся малыя адзін ад другога. А ў востаннім ім былі вельмі падобныя.

Калі Андрэйка працаваў руку да грубі і яму казалі: «Гэта пазірэць!» — ён усё роўна цягнуўся да агню і... аблякаўся.

Калі мама не пунчала Квэка гуляць, ён уцякаў і...

Пра гэта ўласна і будзе ўвесь расказ.

...Андрэйка і Квэк пазнаёміліся ўлетку. У маленькай зарослай сажалцы.

— Прывітанне, жабянятка! — сказаў Андрэйка. — Давай знаёміцца! Мярэ зваўць Андрэй. А цябе як? Чаму ж ты маўчыш? А-а, я ведаю! Табе мама не дазволіла тут купацца, і ты баішся, што яна пачуе твой голас і забярэ цябе дадому! А я — не баюся! У мяне — дзядуля!

Квэк сядзеў на бліскучым гар-

ДВОЕ МАЛЫХ

Жылі-былі двое малых. Адаін быў зялёны з белым пазуем у кравінікі — і звалі яго Квэк. Другі быў з залатымі валасамі і блакітнымі вачыма — і звалі яго Андрэйкам.

Ішлі строга па заваленаму азімуту. У аднастайны шум лесу ўрываўся хлапцёны ботаў. Зрэдку хто-небудзь правалваўся па посе у падвойны ямы. Ледазья вада абнакала цела.

У кожнага за спіною быў цяжкі груз: тол, міны, узрывальнікі, тэатры, граматы.

Раптам шэпру ноцы прарэзалі тэатрычныя кулямётныя чэргі. Гэта з боку фронту пачалася беспарадкавая стралёнка: так было дамоўлена з камандзірамі батальёна, на ўчастку якога пераходзілі лінію фронту. Пад шум бом па партызаны хуткім маршам прайшлі непасрэдную зону праціўніка і паглыбілі ў яго тлі.

Світанне застала атрад кіламетраў за трышчы ад лініі фронту. Да раніцы абавязкова трэба было перайсці чыгунку Віцебск—Невель.

Злева, прыкладна за кіламетр, — стаялі Языршчы. У аднаўрай групе загадана заняць насып і забяспечыць пераход атрада праз чыгунку.

— За мной, братам марш! — скармандаваў Дамітрый байцам.

І толькі залеглі на насыпу, як з боку стаянці павяліся некалькі салдат праціўніка. Заўважыўшы калонку, яны спыніліся... А там часам байцы спалохана пераходзілі палатны чыгункі.

Намечаная ахова так і не адзвігалася страляць.

Байцы брылі па посе у вале. Калі паглыбілі ў лес, Дамітрый выбраў сухішыя месца, і атрад спыніўся на прывал.

Нагляд за чыгункай не спыняўся ні на хвіліну. Праз кожную паўгалзіну па насыпу праходзілі патрулі праціўніка, іншы раз спыняліся ля невялікага чыгункавага моста і стралілі ў паветра.

Чырвоны сонца сковалялася за далёкага. Змяркалася. Плотнік выкідаў да сабе камандзіра групы падрыўнікоў Петра Сакалова і загадаў узрываць чыгункавы мост.

Пётр Сакалоў, Ілья і Буданчыў падышлі на выкананне задання. Байцы між тым рыхтаваліся да паходу: падганялі за спіны рэчывы мяшкі, перабаваліся, тужэй паліявалі папругі, правяралі зброю.

Не чакаючы вяртання групы Петра Сакалова, атрад пайшоў далей.

— Як, Дамітрый Мікавіч, думаеш, выканае Сакалоў першае заданне? — спытаў Бычок.

— Усё будзе залежаць ад хуткасці дзеяння, — сказаў Дамітрый задумлена. — Месца сустрачы з атрадам намечана. Цяпер байцы ідуць і маючы, калі пачуць выбух.

— Так, ты маеш рацыю, — адказаў Бычок.

Нарэшце дрыгва скончылася. Ісці стала лягчэй.

— Прывітанне, скармандаваў Плотнік. — Тут скачэмае групы Сакалова. Можна раскласці агні.

М. БРАТУШКА

Начнуць цішыню раптам скалачуць вельмі моцны выбух. Усе ўскочылі...

Языкi полымя ад кастроў асыялялі ўсхваляваныя твары баяшч і камандзіраў. Усе глядзелі ў бок чыгункі, дзе Пётр Сакалоў і яго таварышы ўзвалі мост.

— Та-а-а! Вось гэта дык выбух! Малайшы хлопці! — чуліся радасныя галасы.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

— Таварышы! Захоўвайце цішыню! — загадаў Плотнік.

І пацігнуліся хвіліны чакання. «Як там яны, ці выдучуць на нашу палану, ці абмінуць патрыятычнае дэманштрацыю, ці будаваць палатныя мосты?» — думаў Дамітрый. Але трынога была дарэмная. Байцы ішчаліва прыйшлі ва ўмоўленае месца.

А. ІГНАЦЕНКА

На нашай уліцэ, у класе развесці, ках шатэр, з хрустальным звонам ключ студэнты бегіт, рэшителі і скор. А от него рудей прыворный кудельно выета голубой, спешит он к заводу озёрной, чтоб сыгнать там с большой водой. Чтой там, через окно плотины равнуется с ревом в дальний путь, и в руслу рек, средь вод глубинных голубойной своей блеснует. Но не беспечно поскитается, а пороботает, пользу латы: турбинами электростанций заколотать, загрохотать...

Ф. ЯКОМАУ

Жылі-былі двое малых. Адаін быў зялёны з белым пазуем у кравінікі — і звалі яго Квэк. Другі быў з залатымі валасамі і блакітнымі вачыма — і звалі яго Андрэйкам.

Вось і ўсё, чым адрозніваліся малыя адзін ад другога. А ў востаннім ім былі вельмі падобныя.

Калі Андрэйка працаваў руку да грубі і яму казалі: «Гэта пазірэць!» — ён усё роўна цягнуўся да агню і... аблякаўся.

Калі мама не пунчала Квэка гуляць, ён уцякаў і...

Пра гэта ўласна і будзе ўвесь расказ.

...Андрэйка і Квэк пазнаёміліся ўлетку. У маленькай зарослай сажалцы.

— Прывітанне, жабянятка! — сказаў Андрэйка. — Давай знаёміцца! Мярэ зваўць Андрэй. А цябе як? Чаму ж ты маўчыш? А-а, я ведаю! Табе мама не дазволіла тут купацца, і ты баішся, што яна пачуе твой голас і забярэ цябе дадому! А я — не баюся! У мяне — дзядуля!

Квэк сядзеў на бліскучым гар-

жэлку. Ярка святліла сонца, і яны падылі гуляць.

Дзядуля паказваў Андрэю сякалі на сьнезе.

Андрэйка пачаў зайчыць. А гэты акуратыны панжубок — след ліса... Ліля, як сапраўдны палювнік, ішоў асцярожна і пільна глядзюць навакол. І калі праходзілі паўз сажалку, ён заўважыў незвычайны прыгожы след. Як карункі. І кругамі, кругамі... А перадыма нешта чарчела. Ён падышоў бліжэй і ўбачыў Квэка.

Жабянка зусім замерзла — ледзёва варушыла лопкамі...

— Дзядуля! — заплаквала Андрэйка. — Гэта маё знаёмае жабянятка! Гэта Квэк!

Квэк пачуў, што яго кічка хлопчык і паварушыўся. Ён хацеў сказаць: «Прывітанне, Андрэйка

БАЯВЫМ СЯБРАМ

«Партизанская Масква»... Колькі беларускіх вёсак, партизанскіх, недасягалых для фашыстаў, называліся так у час вайны. На Глушчыне так называліся партизаны з гародцамі, вешчы і паліцаі з нянавісцю і паргозай — вёску Крукаўшчыну. Па-

ларускіх лясках, каб жыла Радзіма.

тую мясцовасць кантралявала і абараняла брыгада імя Пархоменкі. Узлець і ўначы ішлі праз Крукаўшчыну на «варшаву», на «жалежку» высялілі і смелыя хлопцы, якіх хыхтары вёскі ведалі паіменна: Вася, Мікола, Мікіта... Ішлі «хрыпкоўцы», «швакоўцы», «мішчыцы», «сіхміраўцы», «лівеншчыцы». Але не забудзілі высяліць белых хлопцы. Іны раз, зяртаючыся з бою, пры-
мазілі забітых саброеў. І галы сталі людзі ў халіцы вёскі, дзе ўздоўж шляху працягнуліся партизанскія могілкі, плакалі жанчыны над чужымі сям'ямі, успамінаючы сваіх. Скупілі словы, развіталіся залы... І зноў, ідуць у бой, праходзілі партизаны каля тых, за каго кляліся помсціць ворагу.

Цыганок, Кожыч, Вінаградзеў, Івануоў, Носаў, Яфіменка, палешукі, валжане, сібіркі — жолкі іх, што адалі жыццё ў беларускіх лясках, каб жыла Радзіма.

І вось, амаль праз дваццаць год сабраліся ў Крукаўшчыне былыя партизаны, каб разам з жыхарамі вёскі Глушчыны адкрыць помнік сваім баявым сябрам. Не

ЗА КРУГЛЫМ СТАЛОМ І НА ЭКРАНАХ

Удзельнікі фестывалю на працягу трох дзён праводзілі ў Доме літаратуры творчую дыскусію на тэму «Мастак і час».

Дыскусію адкрыў савецкі кінарэжысёр С. Герасімаў. Ён гаворыў аб велізарнай адказнасці мастака перад эпохай, перад народам, аб вельмі важнай ролі кіно, як сродак пазнання свету і актыўнага барацьбы за яго лепшы лёс.

— За мінулыя два гады, што прайшлі з часу першага фестывалю ў нашай сталіцы, — сказаў С. Герасімаў, — у жыцці народа адбылося многа значальных падзей. За кароткі прамежак часу на географічнай карце ўзнікла многа новых дзяржаў, якія паспелі прывесці на наш фестываль свае першыя кінатворы.

Адначасова станоўчы характар пазнавальнасці сучаснага жыцця ў творах італьянскіх неарэалістаў, французскіх крытычных рэалістаў і амерыканскіх прагрэсіўстаў, С. Герасімаў асобна спыніўся на вялікай прагрэсіўнай ролі японскіх незалежных кінадзёўкі, якія пазвалі карціну «Голы востраў» рэжысёра Канэты Сінда.

Шведскі тэатрыткі кіно Альмквіст імянуе ў дыскусіі абгрунтаваць «эрыю», быццам бы развіццём кіно пераходзяць палітыка і камерцыя. Але савецкі кінарэжысёр Р. Юр'евіч, палемізуючы з Альмквістам, пераканальна даказаў, што жонкі мастак павінен мець сваю ясную пазіцыю: або ён палітык, або камерсант — трэцяга не бывае. І толькі ты мастак, які ставіць перад сабою не ўзкія камерцыйныя, а вялікія грамадскія заданні, могуць стварыць вялікае мастацтва.

Са змястоўным аналізам новых «яў» і тэндэнцый у савецкай кінамастацтва выступіў французскі кінарэжысёр Марсель Мартэн. Ён заклікаў больш рашуча і смела парываць са старымі канонамі драматызацыі апаўдэкалізму, пераходзіць да дакументалізму, які дазваляе паказаць з явы жыццё так, што глядзю самому будзе лёгка зрабіць адпаведныя вывады.

Польскі гісторык і крытык кіно Ежы Палашуцкі, аналізуючы новыя элементы стылю, мовы кіно — падоўжаныя мантанжныя кавалякі, змяшчэнне колькасці буйных планаў, адсутнасць рэзкіх пераходаў, — сцвярджаў, што яны выклікаюць імяненне набліжэння кінатвор да жыцця.

На другі дзень дыскусіі першым выступіў японскі рэжысёр Канэты Сінда. Ён заявіў, што мастак не павінен назіраць чалавека на адлегласці, а паказваць яго душой унутраны стан. На яго думку, чалавека «вядунамаю» аўтарамі трэба зрабіць жывым, рэальным і адмоўным якасцімі. Мастак не выратуе ніякай тэхнікай, калі ён не знайдуе формы для раскрыцця новага зместу.

З вялікай і змястоўнай прамай на дыскусіі выступіў вядомы французскі рэжысёр Курт Гофман. Ён заявіў, што мастак не павінен назіраць чалавека на адлегласці, а паказваць яго душой унутраны стан. На яго думку, чалавека «вядунамаю» аўтарамі трэба зрабіць жывым, рэальным і адмоўным якасцімі. Мастак не выратуе ніякай тэхнікай, калі ён не знайдуе формы для раскрыцця новага зместу.

крыты і гісторык кіно Жорж Садзюль (Францыя). Ён не загідаў са сваім суайчыннікам Мартэнам наконт дакументалізму; на яго думку, дакументалізм прыводзіць да большага адлюстравання рэчаіснасці, і толькі лінія драматызацыі жыцця дае ў выніку прагрэсіўныя творы.

На дыскусіі выступілі таксама рэжысёр Р. Козінцаў (СССР), кіраўнік дэлегацыі кінамастацтва Ізраіля Гаўрыел Месеры, намеснік генеральнага сакратара ААН па інфармацыі Таварэс До Са і польскі гісторык, тэатрыткі і крытык Ежы Целіцкі.

Штодзёна з раніцы праводзіцца прэс-канферэнцыя дэлегацыі, наладжваюцца прэміямы.

Конкурсныя прагляды тым часам ідуць штодзёна ў кінатэатры «Расія». Нашы кітайскія сябры паказалі свой поўнаметражны каларыйны фільм «Сям'я рэвалюцыянераў». У ім гутарка ідзе пра лёс адной сям'і, у якой бацька, маці, а потым і іх дзеці ахварэлі свабоднымі свабоднымі і нават аддалі сваё жыццё за рэвалюцыю, за перамогу камуністычнай партыі над здраднікамі з гаміндаўскай класі.

Англічане прадставілі на фестывалі вялікае шырокаэкраннае каларыйнае палатно «Працэс над Аскарар Уайлдэма». У аснову гэтай карціны пакладзены гістарычныя факты трагічнага характару з жыцця вядомага англійскага паэта і драматурга, які стаў нявінайна ахварэў палітвязнем у канца XIX стагоддзя.

На шосты дзень фестывалю яго сенсацыя з'явілася карціна заходнегерманскага прагрэсіўнага рэжысёра Курта Гофмана «Зданы ў замку Шпэртэ». Гэты рэжысёр добра вядомы нашаму глядзю на фільмы «Мы вундэркінды», які паслявова вундэркінды на экраны нашай краіны.

У апошнім сваім фільме Курт Гофман хоць некалькі раз завулаваў сучаснасць аднаўраўскай Германіі, але папшоў яшчэ далей, чым у творы «Мы вундэркінды».

У суботу, пасля ранішніх праглядаў, Міністэрства культуры СССР і Аркамітэат Саюза работнікаў кінамастацтва СССР наладзілі ў Георгіўскай зале Вялікага Крамлёўскага палаца шырокай прыём для удзельнікаў фестывалю. Прыём праішоў у духу прыязнасці і дружбы кінамастацтваў усіх кантынентаў.

Прызнана ўжо, што другі Маскоўскі фестываль — самы шырокі і ў параўнанні з іншымі аглядамі кінамастацтва, якія штогодна праводзяцца ў розных краінах свету. Калі, напрыклад, пераўнічыць яго з апошнім фестывалем у Канаце, то на Маскоўскім фестывалі амаль у два разы больш удзельнікаў і фільмаў, а масківацы, бадай, самыя лепшыя кіналобы. Яны жыццё вяселым рытмам фестывалю.

На вуліцах і плошчах горада, на фасадах аэрапортаў, гасцініц, кінатэатраў сцігі дзяржаў — удзельнікі фестывалю, прывітальныя лозунгі і ўсёды ўжо знаямыя эмблема пад дэвізам: «За гуманізм кінамастацтва, за мір і дружбу паміж народамі».

Асабліва па-святочнаму ўпрыгожана Манежная плошча і будынак гасцініцы «Масква», дзе размясціўся штаб фестывалю і жыццё яго удзельнікаў і гасцей.

У штаб фестывалю папогам ідуць прывітанні і добрыя пажаданні форуму кінамастацтва.

Нам дзякуюць пагутарыць з вядомым дзёжым дакументальнай кінамастацтва, вядомым нідэрландскім кінарэжысёрам, членам журы Ібрысам Івенсам.

— Я, бадай, самы старэйшы з прыхільнікаў савецкага кінамастацтва, — кажа ён. — Я многа разоў бываў у Савецкім Саюзе, у другі раз удзельнічаў у маскоўскім фестывалі. Будзем спадзявацца, што і на гэты раз мы будзем вёсці шырокае дыскусію і гутаркі аб лёсе кінамастацтва і адказнасці перад глядзюнам.

Зараз у самым разгары працоўнага дні фестывалю. Кожны дзень трэба прагледзець тры поўнаметражныя і чатыры — пяць кароткаметражных карцін. Прагляды часта заканчваюцца далёка за поўнач.

Кожную раніцу фестывальныя гасці едуць на экскурсію, змяшчаюцца з горадам. З Ленінскіх гор яны ўбачылі дзіўную панараму сталіцы. Навінак ідзе іх з'явіўся плавальны басейн на дзве тысячы чалавек, якога яшчэ не было ў дні першага маскоўскага фестывалю.

З другой паловы дня пачынаюцца прагляды. У новым, цудоўным кінатэатры «Расія» прагледзіць ужо дзесяці мастацкіх і дакументальных фільмаў. Ады з іх, як «Голы востраў» (Японія) глыбока хвалілі сваёй праўдай, другія прамільгнулі на экраны беспаследна... Тым не менш хочацца глядзець усе навіны савецкага кінамастацтва для параўнання, аналізу, вывадаў.

А навінікі — штодзень. Іх паказалі ўжо Канада, Японія, Нарвегія, Цэйлон, Малі, ААР, Вялікабрытанія, Марока, Бельгія, Албанія, Ірак, ГДР, Швейцарыя, Югаславія... Залы кінатэатра перапоўнены.

Ролі кіно, як самага масавага і любімага народамі мастацтва ў наш час, цяжка пераацэніць. Фільмы, зробленыя прагрэсіўнымі майстрамі, якія смела сцвярджаюць, што ідуць міру і гуманізму не маюць граніц, даходзяць да сэрца простых людзей. І як жа ўдзячны глядзю тым мастакам, якія ў сваіх творах нясуць людзям святае дружбы, узаемаарумення і веры ў будучыню.

П. ПАДБЯРЭЗСКИ,
спец. карэспандант
«Літаратуры і мастацтва»
Масква.

В. Я. ГАЛАУЧЫНЕР

Памер народны артыст БССР, пісьменнік Віктар Якаўлевіч Галаўчынер. Драматург, рэжысёр, педагог, ён шмат сіл аддаў развіццю савецкага тэатральнага мастацтва.

Віктар Якаўлевіч Галаўчынер нарадзіўся 28 чэрвеня 1905 года ў горадзе Мінску ў сям'і настаўніка. Скончыўшы ў 1926 годзе Беларускае дзяржаўнае інстытут тэатральнага мастацтва, ён доўгі час працаваў спачатку акцёрам, а потым рэжысёрам у тэатрах рэспублікі, выкладаў асеракскае майстэрства ў Тэатральна-мастацкім інстытуте ў Мінску.

20-гадовым юнаком Віктар Якаўлевіч распачаў літаратурную дзейнасць. У 1925 годзе ён адукаваў сваю першую п'есу «Гуру» па матывах рамана Віктара Гюго. Дзве п'есы В. Я. Галаўчынера — «Вялікадушны» і «Урок жыцця» былі ў свой час пастаўлены на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

У апошні час Віктар Якаўлевіч Галаўчынер быў галоўным рэжысёрам Дзяржаўнага рускага тэатра ў Вільнюсе. За плённую і паспяховую работу ў гэтым тэатры яму было прысвоена ганаровае званне народнага артыста Літвыскай ССР.

Віктар Якаўлевіч Галаўчынер з'яўляўся членам КПСС. За поспехі ў сваёй працы ён быў узнагароджаны ордэнам «Знак пашаны» і медалямі.

Мастак з вялікай культурай, з глыбокімі ведамі, Віктар Якаўлевіч Галаўчынер заўсёды быў сціплым у жыцці, добрым, чуйным таварышам у калектыве, прышчэпным у мастацтва, настольным у працы на карысць Радзімы. Такім і застаўся ён у нашай памяці.

Міністэрства культуры БССР, Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР паведамляе аб смерці члена Саюза пісьменнікаў, драматурга, народнага артыста БССР Віктара Якаўлевіча ГАЛАУЧЫНЕРА і выказвае спачуванне сям'і нябожчыка.

Міністэрства культуры БССР з глыбокім жалем паведамляе аб раптоўнай смерці народнага артыста БССР Віктара Якаўлевіча ГАЛАУЧЫНЕРА і выказвае спачуванне сям'і нябожчыка.

Калі тысячы школьнікаў бяруць кнігі з Уздзенскай раённай дзіцячай бібліятэкі.

Прапаганда і літаратуры аформілі цікавы змястоўны стэнд аб жыцці і дзейнасці Ул. І. Дзеніна, а таксама выстаўлі кнігу «Савецкі ХХІІ ў імях» (Мінск, «Савецкі чалавек у імях», Ці ёсць куды ў прыродзе? «Зрэбі сам і навучы другога» і інш.).

Нядаўна перад юбілей чытацкай выступіў заслужаны дзеяч культуры рэспублікі самадзейны кампазітар Павел Іванавіч Шыдоўскі. Ён расказаў школьнікам пра безумоўнае фальклор.

Бібліятэка наладзіла амерыканскае кіно В. Лаўрынайшэ «Пад златам», М. Носава «Вясёлыя сямейныя», прапаганда і літаратуры чытачоў па пытаннях беларускай дзіцячай пазіцыі.

Спелантам «Іркуцкая гісторыя» па п'есе Арбузава пачаў свае гастролі ў Гомелі Рыбінін драматычны тэатр. У яго рэпертуары спектаклі «Варшавшчыны», «Усім забыты», «Урыэль Анаста» і інш. За час гастролі артысты тэатра дадуць каля 100 канцэртаў у рабочых і сельскіх клубках Гомельшчыны, сумесна з моладдзю горада абмяркуюць спектакль «Дыплом на званне чалавек».

У Цэнтральным інтэлектуальным магазіне Мінска адкрылася секцыя украінскай мастацкай літаратуры. На паліцах магазіна кіраўніцтва кінамастацтва Тараса Шаўчына, Івана Франка, Лёсы Украіны, Астала Вішня, анталогіі украінскага апаўдэкалізму і многіх іншых.

Секцыя з'яўляецца часткай ствараемага ў магазіне аддзела брані кінамастацтва.

Магазіны спажывецкай калепарцыі Брэсцкага вобласці арганізавалі продаж кніг у ірэдзі. У раённых цэнтрах гэту аперацыю праводзіць спецыялізаваная кніжная сетка, а ў Давыд-Гардзіну, Анатолі, Жабінцы, Маладэчын, Дамачове, Шарашове, Целяханях, Дзвіне і іншых буйных населеных пунктах — гандлёвыя пункты маскоўскага сельска.

Пайчыны спажывецкай калепарцыі, якія працуюць на ўстаноўках, арганізаваны на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, атрымалі магчымасць набываць у ірэдзі неабходную літаратуру на суму да 10 рублёў. Парадак афармлення куплі кніг у ірэдзі такі ж, як і ў іншых магазінах.

Новая форма гандлю спадбалася сельскім кіналобам. Многія з іх імпульсна абасцілі бібліятэкі, набываючы зборы твораў любімых пісьменнікаў, неабходную літаратуру па розных галінах ведаў.

НАСТАЎНІК НЕ ПАДЗЯКУЕ

Гэтая кніга адрававана п'есаю колу чытачоў. У анатацыі выдвецца, змешчаны на адвароце тытульнага ліста, сказана: «Гэтая кніга дапамагае настаўніку асабліва ў сувязі з перабудовай выкладання, з неабходнасцю актывізацыі працэсу навучання». Тут жа паведамляецца, што кніга напісана «настаўнікам навагрудскай сярэдняй школы... на аснове шматгадовай практыкі выкладання рускай мовы».

Ніяк нельга сказаць, што выдвецтва рэспублікі часта радуецца настаўніцкай літаратуры па канкрэтных пытаннях, звязаных з практыкай школьнага выкладання. Таму, пазнаёміўшыся з такой анатацыяй, чытач-настаўнік адразу ж купіць кнігу. Ды і як не купіць — у ёй жа вопыт работы настаўніцкай рускай мовы, якая працуе ў Беларусі. Вопыт — шматгадовы. Вопыт па актывізацыі працэсу навучання ва ўмовах перабудовы школы. Дык гэты ж яврас тое, што трэба!

Каралеў кажуць, перад намі кніга Н. Лівенцава «О некоторых приемах повышения эффективности преподавания русского языка», выддана Дзяржаўным вучэбна-педагагічным выдвецтвам Міністэрства асветы БССР ў 1961 г.

Той факт, што выдвецтва вырашыла выпускаць кнігі з вопыту работы настаўніцкай, трэба гоўкі вітаць. Вопыт работы лепшых настаўніцкаў рэспублікі павінен быць здабыткам усіх працаючых народнай асветы. Нельга не адзначыць і добрых намераў самога аўтара кнігі.

Настаўнік пачынае чытаць кнігу і... На першай жа старонцы — такі «ўзор» сітакісцы: «Первоочередная задача школы — научить наших учащихся правильно мыслить, рабаць свае мыслі, пачаць ім (?), овладеть богатством выразительностью языка... Параллажыўшы, аб кім або аб чым ішла гутарка — што або хто хавашца за слова «яма» — сучаснасць або «мысли» — крыху паморшчыўшыся, дарум аўтару недакладнась. Чытаем далей, на старонцы 12:

«За урок поставлено восемь оценок, в том числе за индивидуальную работу». За яку индивидуальную работу? За чью работу? Далей на гэтай жа старонцы: «Необходимость выделения темы «Обособление причастного оборота» на отдельный урок подкажана практыкай». Тэма «выдзецца» — «на отдельный урок» (?).

На наступнай старонцы нельга не абураліся такімі «спеламістылю»: «Проводя организационный момент, отмечаю отсутствующих учащихся, с целью освещения в памяти того материала, по которому будет опрос, учитель

предлагает учащимся открыть учебники и прочитать определенный параграф. Это дает экономии времени на уроке, но одна минута не пропадет даром, а повторное перед опросом правило учащает качество ответов учащихся».

З кожнай новай старонкі чытач пераконваецца, што паловіна «агрэсіўна» — характэрныя словы перадаюць думак аўтарам. «Прочно усваиваются учащимися лишь те знания, в приобретении которых он (?) принимал сам активное участие, а не являлся пассивным объектом обучения» (1); «...учитель при проверке ясно видит картину пробелов в знаниях каждого ученика»; «Чтобы избежать списывания и дать разбор, учитываю проблемы каждого ученика, учащимся даются разные предложения... Вось тут и зрассудим!»

Чытаем далей. «Две-три минуты — и можно продолжить работу: усталость прошла, игра увлекла детей». Але як жа «продолжить работу», калі «игра увлекла детей»? «Нельзя можно играть в программы, списываюся слова в столбик, а потом из этих же (?) букв, которые входят в первое слово, составляется другое слово... Або: «В деле активизации урока известную роль играет заинтересованность, но главная сфера ее применения — это внеклассная работа... Што такое — «сфера применения заинтересованности?»!

У такім «стылі» вытрымана ўся кніга: «Каждый ученик в свой учет заносит все слова, в которых он допустил ошибку»; «степень незнания правил пунктуации»; «на практике закрепляет навыки самостоятельного введения в предложение заданных словечек»; «Ученики охотно остаются на такие занятия, потому что они не успевают их чувства человеческого достоинства» (?).

Ші не даволі? Такіх і падобных «спеларэў» у кнізе не абарыся. Цяжка паверыць, што аўтар кнігі — выкладчык рускай мовы. Гэта ж парадокс: за чысціню і культуру мовы ў школе являе барышчу чалавек, які не можа пісьменна выказаць свае думкі!

Настаўніцкай рускай мовы, якія працуюць у школах нашай рэспублікі, павіны ўлічваць, што вучні вывучаюць адначасова і беларускую мову. Лепшыя педагогі накіралі вялікі вопыт выкладання рускай мовы ў беларускіх школах. Гэты вопыт, бесспрэчна, павінен стаць здабыткам усіх нашых настаўніцкаў рускай мовы. На вялікі жаль, аўтар кнігі абмянула моманты спецыфікі выкладання рускай мовы ва ўмовах Беларусі.

Пры ўсім гэтым, мы бачым імяненне аўтара да пошукаў эфектыўных метадаў і прыёмаў у

выкладанні рускай мовы. Бясспрэчна, што Н. Лівенцава хваляе такая важная праблема, якая актывізацыя работы вучняў на ўроку, імяненне да таго, каб урокі мовы былі цікавымі, каб работа на ўроках захаляла вучняў. Як гэты важны! Ні для каго не сакрэт, што ўрокі мовы ў школе дэ часта праводзіцца нудна, нецікава. Таму не даўна, што перадамы настаўніцкаў не пакідае думка аб тым, каб вучні на ўроках граматыкі, правапісу, сінтэксісу працавалі з захапленнем.

Нельга не адзначыць, што Н. Лівенцава ў сваёй кнізе палымае шэраг важных праблем, звязаных з выкладаннем рускай мовы. Тут ёсць карысныя парадкі і рэкамендацыі па пытаннях складання рабочага плана настаўніцкага, граматычнага разбору, выкарыстання наглядных дапаможаў, правёркі вучэбных шыткаў, слоўнікавай работы і г. д.

Пазваліла імяненне аўтара палухіць тое новае, што прапанаваў сучасная методка, правяршы гэтыя новае практычна і свой вопыт паведаміць калегам на працы. Праўда, не ва ўсім раздзеле кнігі аднолькава поўна і шырока апісан вопыт работы аўтара. Найбольш цікавыя, на нашую думку, раздзелы, у якіх аўтар расказвае аб сваім вопыце арганізацыі індывідуальнай работы з вучнямі і пра вопыт слоўнікавай работы. У некаторых раздзелах прыводзіцца ўзоры заданняў вучням, цікавыя наглядныя схемы і г. д.

Але многае з карыснага пазнае ў масе добра вядомых кожнаму агульных устаноак, нязмяшталі: «Учитель не должен забывать, что каждый класс имеет свою, только ему присущую специфику». Або такія ішчыны: «Очень важно, чтобы учитель на уроке видел, что не понял материал урока, чтобы он стремился так или иначе активизировать внимание учащихся, сосредоточив его на изучаемом материале».

Чытач-настаўнік, пазнаёміўшыся з анатацыяй да кнігі, чакаў знайсці ў ёй апісанне цэлай сістэмы работы, а знайсці толькі асобныя эпизоды ўласнага вопыту аўтара і агульныя, добра вядомыя ўстаноўкі.

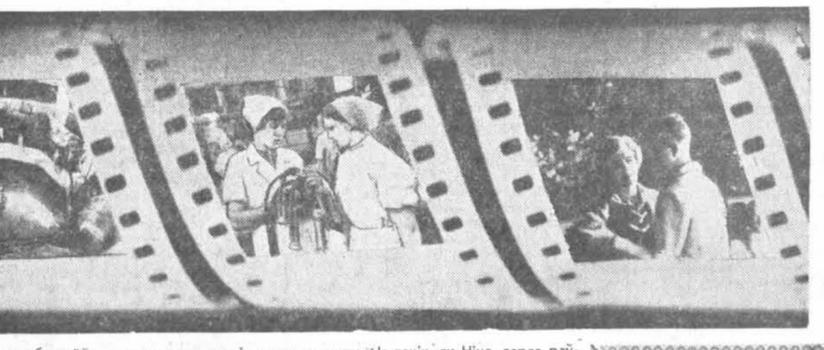
Нам здаецца, і сам загаловак кнігі «О некоторых приемах...» ні да чаго не абавязваў аўтара. Спэцыяльна з'явіўшыся ў прылозе, што зацікавілі Н. Лівенцава, магчыма б быць напісана пэрая кніга. Вядзь, лепш было б, каб аўтар быў узяты для ўсебаковага разгляду адзін з «некаторых» прыёмаў.

Выдвецтва павіна было запам'яць аўтару ўлічыць усё гэта. На жаль, так не атрымалася, і настаўнік-чытач наўрад ці падзякуе аўтару і выдвецтву.

Р. БЕЛЬСКИ.

На гэтым здымку зняты удзельнікі другога Міжнароднага кінафестывалю ў Маскве, вядомыя кінаактэрысы (злева направа) Джына Лотабарыджа і Марыза Мерліні (Італія), Флавія Бурэф (Румынія), Соп Ен Аў (Карэя), Бланка Багдавава (Чэхаславакія), Цэрэла (Манголія).

Фота В. Масцюкова, Фотархоніка ТАСС.

Усё больш і больш калгасных і саўгасных ферм абстаўляецца найвышэйшымі механізмамі. Але не ўсё ведаюць, як іх лепш выкарыстаць. Таму сюды, у саўгас «Падлесце», да Ніны часта прыходзяць будучыя гаспадыні новых апаратаў, каб вывучыць вопыт перадавых дзяркі. Падзяліцца ім Ніна лічыць сваім абавязкам. Яна вельмі сукравае дзяркі, паказвае, як авадала тэхніка механічнай дойкі.

«Гэта дзвучына», — сказаў пра Ніну сакратар ЦК ЛКСМБ тав. Максімаў, — тыповы прадставіцель новага пакалення сельскай працаючых, людзей адукаваных і культурных, якія маюць не толькі настольныя залатыя рукі, гарачае камсамольскае сэрца, але і трывалыя веды. На такіх, як Ніна, зараз раўняецца ўсё наша моладзь.

Да чаго ж прыгожыя летнія вечары! Чаю не патанцаваць пера працоўнага дня... Пра адзін з такіх звычайных дабн Ніны Пастуховай, пра яе саброеў расказвае дакументальны фільм «Дзвучына з Падлесця», зняты па сцэнарыю Ул. Куляшова рэжысёрам С. Браўдзі і аператарам Ул. Цеслоком. Рэжысёра С. Браўдзі мы і бачым на маніраваннем фільма на нашым здымку